ԱՒԵՏԱՒԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԵ· ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆԻՍ 7, 1902 ԹԻՒ 23

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Եր֊
Աշխատութեան Պատիւը	197
Ե՞րբ կը տրուի Հոգին Սուրբ	197
Աստուածոյ Ձերմակը	198
Ճանչցան Իրենց Հին Բարեկամը	199
Հակապատուաստ Բժշկի Մը Դարձը	199
Զարմանալի Ոսպնաձևները	199
Կանթի Շուշերը	199
Քոքոս Կղզիները	200
Գիտական Ցանօթութիւններ	200
Փրոֆ. Ց. Գ. Գրիգորեան, Ա.ՆԹաղ	200
Սուրբ Գրոց Իրական Արժէքը	201
Քարոզ	201
Ընտանիքի Վերլուծումներ	203
Մահկանկրտութիւն	204
Ազգ	206
Հանգէս Քաղաքական	207
Գրամական	208

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ· կը հրատարակուի ամեն ղաբաթ օր։

Տարեկան գինն է մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու համար կանխիկ 30 դահ. արծաթ, օտար երկիրներու համար 1½ տոլար, կամ 6 շիլին, կամ 7 ¾ Ֆրանք։ Մէկ թերթի գինն է 30 փարա։ Ամսաթերթին տարեկան գինն է 6 դահ. ամեն տեղւոյ համար։ Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Տր· Հ· Ս· ՊԱՐՆԵՄ, իսկ բաժանորդագրութեան վերաբերեալներն առ Տր· Ա· Ֆ· ԿՐԻՆ, Ամերիկան խան, կ· պոլիս։

Ամերիկայի Միսիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ,
Ա· Ֆ· ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՒԱՏՐ
Հ· Ս· ՊԱՐՆԵՄ, ՏՆՕՐԷՆ–ԽՄԲԱԳԻՐ

ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԻՒԸ

Եթէ անկեղծութեամբ Աստուածաշունչին դիմենք սորվելու համար թէ ի՛նչ պատգամ ունի մեզի համար, առաջին անհերքելի ճշմարտութիւնը որ մեզի կը ներկայանայ՝ սա է թէ չկայ ուրիշ գիրք մը, որ Աստուածաշունչին չափ պատիւ ընծայէ ձեռքի աշխատութեան։ Աժան և ծանծաղ կրթութիւն մը մարմնական աշխատութեան գլացած է այն պատիւը, զոր Աստուածաշունչը կու տայ անոր։ Մարդկային ընտանիքին սկզբնաւորութիւններուն մէջ ամէն մարդ իր ձեռքերով կը գործէր։ Անպատիւ բան մը չէր անձամբ հող մշակել, անտառ կտրել, կամ հագուստի համար կտաւ գործել։ Այսօր արդարեւ քրիստոնեայ ժողովուրդներու մէջ անգամ ձեռքի աշխատութիւնը կ'արհամարհուի։ Այս ոչ քրիստոնէական է, ոչ ալ ողջմտութեան գործ, քանի որ բոլոր քաղաքակրթութիւնը ձեռքի աշխատութենէ կախեալ է վերջ ի վերջոյ։

Աշխարհի գործաւոր մարդիկը մխիթարուելու են սա մեծ ճշմարտութեամբ, որ մեռն է այն մեծ պատգամին զոր Աստուածաշունչը ունի իրենց համար, թէ Հին և Նոր կտակարաններուն մէջ միանգամայն ամէնէն մեծ մարդոց օրինակներուն, մանաւանդ բուն իսկ քրիստոսի վարդապետութիւններուն, համաձայն պատուական բան է աշխատութիւնը։ Ձեռքի աշխատութիւնը Աստուածային գործ է։ Ասոր ամէնէն փառաւոր օրինակը բուն իսկ քրիստոսի վրայ կը գտնուի, որ տասնըւթ տարի իր ձեռքերով աշխատեցաւ հիւանի խանութին մէջ, անտարակոյս սովորական շատ բաներ չինելով Նազարէթ քաղաքին մէջ ընդհանրապէս գործածուող, և այդ ուղիւատանամեայ մարմնական աշխատութեամբ բովանդակ աշխարհի ցոյց տալով թէ Որդին մարդոյ Աստուծոյ նախախնամութեան մէջ, ի՛նչ ալ երգած ըլլար, գործաւոր մ'էր ճշմարտապէս։ Հարկաւ կարեւոր պատճառ մը կար որ քրիստոս հիւանի մը զաւակ երեւ փոխանակ Օրինականի մը զաւակ ըլլալու։ Եթէ անոր կեանքը մարդկային ծանօթ ամէնէն աղնիւ ու բարձր կեանքի տիպարն ու օրինակն էր, ուրեմն որքան մարդկային խելքը կը հասնի փրկութեան խորհրդին, հարկ էր որ քրիստոս ծնէր ու մեծնար այն դիրքին մէջ, ուր ամէնէն աւելի լիովին պիտի տար կատարեալ մարդկութեան օրինակը։ Դիպուածի բերմամբ չէր որ Յիսուս իր կեանքին մեծ մասին մէջ իր ձեռքերով աշխատեցաւ արհեստի պարապելով։ Աստուծոյ կանխորոշ կարգադրութեամբն եղաւ այդ։ Եթէ աշխատութեան պատուաւոր ու Աստուածային ըլլալը ապացուցանող ուրիշ պատգամ չգտնուէր Աստուածաշունչին մէջ, այս միակ իրողութիւնը թէ Յիսուս Քրիստոս խանութին մէջ կը գործէր՝ նոյն գրքին ամէնէն մեծ պատգամը պիտի ըլլար այդ ուղղութեամբ։ Ես իբրև գործաւոր մարդ մը Աստուածաշունչին մօտենալով կը տեսնեմ թէ ի՛նչ ըսելիք ունի այն, կը կենամ ճիշտ հոս և հպարտութեամբ մը զոր իրաւունք ունիմ զգալու, և խոնարհաբար կը ճանչնամ ընկերակցութիւնը զոր Որդին մարդոյ ինծի հետ ունի մանուաւոր եղանակով մը, քանզի ես բոլոր գարերու մեծագոյն գործաւորին հետ աշխատութեան դասակարգերուն մէջ կը գտնուիմ։ Եթէ աղքատ եմ, ան ալ էր աղքատ։ Եթէ կը յոգնիմ ծանր աշխատութենէս, անտարակոյս ան ալ կը յոգնէր։ Եթէ կը նեղուիմ աշխատութեան Աստուածային ըլլալը չհասկցողներու արհամարհանքէն, անտարակոյս ան ալ կը նեղուէր։ Եթէ ուրիշներ ունիմ ինծի կարօտ, օրական վաստակովս ապրող, երբեմն ապագայի համար քիչ պահեստ ունենալով, անտարակոյս Ցերս ալ չարաչար աշխատեցաւ Յովսէփի մեռնելէն ետքը և Մարիամ մայրն իր տղայոց կարօտ եղաւ։ Այս կ'ընէ զիս դասակից այնպիսի ազնուականներու, որոնց հասնիլ չեն կարող հարստութիւն և երկրաւոր տիտղոսներ։ Ցեր Գործաւորին հետ ընկերակցութիւնը իմ ժառանգական իրաւունքս է։ Ձեռաց աշխատութիւնը յաւիտեան փառաւորուեցաւ, վասն զի Որդին մարդոյ կը վերաբերէր ֆիզիքական նոյն կեանքին, որու կը վերաբերիմ ես ալ։

Փ

Ե՞ՐԲ ԿԸ ՏՐՈՒԻ ՀՈԳԻՆ ՍՈՒՐԲ

[Խմբագրական]

Անցեալ չաբթու Սուրբ Հոգիի պարգեւին կարեւորութեան եւ տեւականութեան վրայ գրեցինք։ Բայց Հոգին Եկեղեցիին միայն այն ժամանակ կը տրուի, երբ անոր անհատ անդամներուն սիրտերուն մէջ կը բնակի։ Եկեղեցին սուրբ եւ օգտակար է այնչափ միայն որչափ իր անդամները սրբուած եւ բարի գործերու նախանձաւոր են։ Ե՞րբ ուրեմն անհատ Քրիստոնեան կ'ընդունի Սուրբ Հոգին։

Այս հարցմանը յաճախ տրուած պատասխանը այս է թէ Սուրբ Հոգին մկրտութեան արարողութեան առիթով կը տրուի։ Մենք այս պատասխանը սխալ կը համարինք։ Քննենք նոր կտակարանը եւ նայինք թէ ի՛նչ լոյս կը սփռէ խնդրին վրայ։

Երբ Հոգին առաջին անգամ տրուեցաւ

Պենտեկոստէի օրը, մկրտութեան առիթով չտուեցաւ, այլ իբրեւ աղօթքի պատասխան։ Քրիստոսի 120 հետեւողները, այր թէ կին, տասն օր «միաբանութեամբ միտ աղօթք ու աղաչանք կ'ընէին,» եւ անոնց այդ զբաղման մէջտին էր որ «բաժնուած լեզուներ երեւցան իրենց որպէս թէ կրակէ, ու ամէն մէկուն վրայ նստաւ։» Այդ դէպքին յաջորդող սքանչելի տեսարաններուն մէջ ըսաւ Պետրոս արթնցած Հրեաներուն, «Ապաշխարեցէք ու ձեզմէ ա՛մէն մէկը թող մկրտուի Յիսուս Քրիստոսի անունովը մեղաց թողութեան համար, եւ Հոգւոյն Սրբոյ պարգեւը պիտի ընդունիք։» Առանց ապաշխարութեան մկրտութիւնը բաւական չէր։ Մկրտութիւնը կարեւոր էր, քանզի պատուէրի հնազանդութիւն էր։ Եւ մեծ հաւանականութեամբ չատեր մկրտութեան ժամանակ ընդունեցան Սուրբ Հոգիին պարգեւը։ Անոնց համար խնդիրը սա էր թէ ընդունելո՛ւ էին զՔրիստոս իբրեւ իրենց անձնական Փրկիչը եւ Տէրը։ Անտարակոյս չատերու մտքին մէջ սա խորհուրդը կը յուզուէր թէ արդեօք իրենց բարեկամներուն եւ ծանօթներուն ներկայանալո՛ւ էին իբրեւ անդամներ այս նոր աղանդին եւ հետեւողներ Նազովրեցիին։ Եւ կ'որոշէին անոնք խնդիրը՝ մկրտութիւն խնդրելով։ Եւ Հոգին կը տրուէր ոչ թէ ջրի արտաքին գործածման համար, այլ իբրեւ արդիւնք այն ներքին հաւատքին եւ նպատակին՝ որ զանոնք կը մղէր մկրտութիւն խնդրել։

Յաջորդ գլխուն (Գ. 19) մէջ Պետրոս կ'ըսէ Հրեաներուն, որոնք կոյրին բուժման ակատնատես եղան, «Ուստի ապաշխարեցէք ու դարձի եկէք՝ որ մեղքերնիդ ջնջուի,» այսինքն որ Հոգիին արբարար զօրութիւնը ընդունիք։ Հոս ոչինչ կ'ըսուի մկրտութեան վրայ, թէեւ հարկաւ ապաշխարողները կը մկրտուէին յետոյ։ Գլ. Դ. 31ի մէջ կը կարդանք, «երբոր անոնք աղօթք ըրին, ամէնքը Հոգւով Սրբով լեցուեցան։» Պենտեկոստէի օրուան նման աղօթքն էր, եւ ոչ թէ մկրտութիւնը, որ այս պարգեւը աշակերտներուն բերաւ։ Ամէնքը նոյնպէս մկրտուեցան, բայց ոմանք, ինչպէս Ստեփանոս եւ ուրիշ սարկաւագներ, աւելի լեցուեցան Հոգւով Սրբով։

Գործք Առաքելոց գիրքին մէջ երկու միջադէպ կայ, զորոնք կրնանք մէկտեղ յիշատակել։ Փիլիպպոս Սամարիա իջաւ եւ քարոզեց։ Շատ Սամարացիներ ալ հաւատացին եւ մկրտուեցան։ Անոնց մէջ կար Սիմոն Մոգ։ Ցետոյ Պետրոս եւ Յովհաննէս իջան եւ ձեռք դրին այդ մկրտուածներուն վրայ։ Անոնք ալ Սուրբ Հոգին ընդունեցան, այսինքն արտաքին հրաշալի նշանները որոնք Հոգիին ներկայութեան ապացոյց էին։ Եւ երբ Պետրոս յանդիմանեց Սիմոն Մոգը, չպատուիրեց որ նորէն մկրտուի, այլ ըսաւ, «Ատ քու չարութենէդ զեղջի եկուր։» Միւս միջադէպը կը գտնուի ԺԹ. գլխուն մէջ։ Պօղոս գտաւ քանի մը անձեր որոնք Սուրբ Հոգիին վրայ տեղեկութիւն չունէին։ Անոնք կրկին մկրտուեցան եւ ապա առաքեալը ձեռք դրաւ անոնց վրայ։ Լանկէէի մեկնութիւնը կ'ըսէ, «Հոս որոշ չըսուիր թէ առաքեալն ինք թէ ուրիշ անձ մը կատարեց մկրտութեան արարողութիւնը։ Սակայն հաւանական կը թուի որ ուրիշ մը կատարեց, քանզի ձեռք դնելու գործողութիւնը որոշակի Պօղոսի վերագրուած է։ Իրրեւ արդիւնք այս գործողութեան, որ Քրիստոնէական լիակատար մկրտութեան մատակարարուելէն եւքը տեղի ունեցաւ, մկրտուած անձերը Սուրբ Հոգին ընդունեցան։»

«Ելիր՝ մկրտուէ ու մեղքերդ լուա» (Գործ. ԻԲ. 16) խօսքը առանձին առնուելով կը նշանակէ կարծես թէ մկրտութեամբ մաքրուեցաւ Պօղոսի սիրտը։ Սակայն երբ դէպքին առաջին պատմութիւնը կը կարդանք (Գլ. Թ. 17, 18), աւելի բնական կը դառնայ այնպէս հասկնալ թէ Սուրբ Հոգին ընդունիլը մկրտութենէն առաջ տեղի ունեցաւ։ Սուրբ Հոգիին նորոգիչ ազդեցութիւնը Պօղոսի չնորհուեցաւ այն ժամանակ երբ ըսաւ, «Տէր, ինչ կ'ուզես որ ընեմ։» Տէրը բացաւ Լիդիայի սիրտը երբ դեռ մկրտուած չէր ան։ «Ինչ ընեմ որ փրկուիմ» հարցնող բանտապանին բան մը չըսաւ Պօղոս մկրտութեան վրայ, թէեւ յայտնի է թէ յետոյ ըսաւ որ Քրիստոնէական պարտականութիւն է այս։ Թերեւս ամէնէն համոզիչ ապացոյցը Կոռնելիոսի դարձին պատմութիւնն է։ Պետրոս կը հարցնէ, «կրնա՞յ մէկը ջուրը արգիլել որ ասոնք չմկրտուին, որոնք Հոգին Սուրբն ալ ընդունեցին մեզի պէս։» Անոնք նախ Սուրբ Հոգին ընդունեցան եւ յետոյ մկրտուեցան։

Առաքեալներուն թուղթերուն մէջ բազմաթիւ չեն մկրտութեան ակնարկութիւնները, եւ անոնցմէ ոչ մին կը քաջալերէ սա գաղափարը թէ մկրտութեամբ կ'ընդունուի Սուրբ Հոգին։ «Անոր հետ թաղուեցանք մկրտութիւնով» (Հռով. Դ. 14) եւ «թաղուելով անոր հետ մկրտութիւնով» (Կող. Բ. 12) ասացուածներուն մէջ չկայ Հոգւոյն Սրբոյ յիշատակութիւն։ Ա. Պետ. Գ. 21 համարին մէջ առաքեալը մասնաւոր զգուշութիւն ցոյց կու տայ սա գաղափարին դէմ թէ արտաքին մկրտութիւնը փրկարար է։ Ա. Կոր. Ա. 17 համարին մէջ Պօղոս կ'ըսէ, «Քրիստոս զիս մկրտելու չէարկեց, հապա աւետարանը քարոզելու,» եւ Աստուածմէ կը գոհանայ որ քիչեր մկրտեց Կորնթոսի մէջ։ Այս խօսքերը պիտի չըսէր, եթէ մկրտութիւնը միջոց ըլլար Սուրբ Հոգիին պարգեւման, այսինքն այն պարգեւին՝ զոր մարդոց ղրկելու համար այս աշխարհէն երթալ պարտաւորուեցաւ Քրիստոս։

Վերոգրեալներով չփափաքեցանք ոեւէ տարակոյս յայտնել մկրտութեան պատշաճութեան վրայ։ Կը հաւատանք թէ մկրտութիւնը պարտականութիւն եւ արտօնութիւն է բոլոր Քրիստոնեաներուն համար։ Բայց անոր միջոցով չտուուիր Հոգին Սուրբ։ Քրիստոնէական եկեղեցիին մէջ երկու ծայրայեղութիւն կայ։ Ոմանք այս արտաքին արարողութիւնը փրկարար ծէս մը կընկատեն, եւ անոր վրայ կը հիմնեն իրենց փրկութեան յոյսը։ Ոմանք ալ բոլորովին կը մերժեն այս արտաքին արարողութիւնը, թէեւ չատ որոշ կերպով պատուիրուած է Նոր Կտակարանին մէջ։ Եւ կ'ըսեն թէ կ'ընդունին միայն Հոգւով Սրբով ներքուստ մկրտութիւնը։ Մենք կը կարծենք թէ այս երկու մոլորութիւններուն առաջինը աւելի վնասակար է, բայց երկուքն ալ մոլորութիւն են եւ հետեւապէս երկուքէն ալ պէտք է զգուշանալ։

Արդ ընդունելի կը թուի՞ մեզի սա գաղափարը թէ Սուրբ Հոգիին պարգեւը եւ հոգւոյ մեղքէ մաքրուիլը կախեալ ըլլան արտաքին արարքէ մը։ Մկրտող եկեղեցականը կրնայ ազդուիլ — չենք ըսեր թէ յաճախ կ'ազդուի — քանի մը դահ. չահելու փափաքէն մանաւանդ քան մկրտելիին հոգեւոր օգուտ մտատւցանելու փափաքէն։ Մկրտութիւն խնդրող չափահասը կրնայ չարժիլ մանաւանդ իր մեղքերուն պատիժէն ազատուելու անձնասիրական փափաքով քան Աստուծոյ ծառայելու որդիական փափաքով։ Մկրտութեան համար ներկայացուած մանկիկը մկրտութեան գործին վրայ տեղեկութիւն չունի բնաւ։ Ուրեմն Աստուած պարգեւներուն ամէնէն մեծը չնորհելու պայմանն պիտի ընէ այսպիսի արտաքին գործ մը։ Ուրախ ենք որ ստիպուած չենք այսքան անբաւական թուող վարդապետութեան մը հետ հաշտեցնել հաւատքը զոր ունինք մենք Աստուծոյ անհուն բարութեան եւ իմաստութեան վրայ։

Ուրեմն ինչպէս պիտի ստացուի մխիթարող, առաջնորդող եւ սրբող Սուրբ Հոգին։ Պարզ է պատասխանը եւ կը տրուի բարձրագոյն հեղինակութեամբ։ «Եթէ դուք որ չար էք՝ ձեր զաւակներուն աղէկ ընծաներ տալ գիտէք, որչափ աւելի ձեր Հայրը որ երկինքն է՝ բարի բաներ պիտի տայ անոնց որ իրմէ կը խնդրեն։» Մեզի կը մնայ խնդրել միայն, խնդրել անկեղծութեամբ եւ հաւատքով, եւ պիտի ընդունինք պարգեւը։ Աստոր մէջ սխալ չկրնար գտնուիլ, վասն զի ըսողը Քրիստոս է։ Օրհնեա՛լ ըլլայ անոր անունը մխիթարար այս խոստման համար։

Սակայն ինչպէս պիտի գիտնանք թէ Հոգին ընդունած ենք արդեօք։ Հրաշալի նշանները — լեզուի եւ բուժման պարգեւները — վերցուած են։ Ուրիշ ինչ նշան ունինք։ «Իրենց պտուղէն պիտի ճանչնաք զանոնք։» «Հոգիին պտուղը սա է. սէր, խնդութիւն, խաղաղութիւն, երկայնմտութիւն, քաղցրութիւն, բարութիւն, հաւատարմութիւն, հեզութիւն, ժուժկալութիւն։» Եթէ մեր սիրտերուն մէջ ընդունած ենք Սուրբ Հոգիին ներգործութիւնը, այս առաքինութիւնները պիտի երեւին մեր կենցաղին մէջ։ Եթէ «Հոգւով Սրբով լեցուն» ըլլանք, այն ատեն այս առաքինութիւնները պիտի զօրանան մեր մէջ։

Փափաքելի է որ ամէնօք ակնածութեամբ խօսի Սուրբ Հոգիին վրայ։ Ո՛րքան անգամ ալ յիշենք Հոգին աղօթքի կամ խօսակցութեան մէջոցին, երբեք յիշելու չենք թերեւսութեամբ, այլ միշտ անոր արժանավայել ակնածանքով եւ մեծարանքով։ Եւ յիշելու ենք թէ ի՛նչ են Հոգիին պտուղները։ Անոր ներկայութիւնը պարծանքի առիթ չտար, այլ խոնարհութեան։ Ան չառաջնորդեր անկարգութեան, գոռում-գոչումի, նուաղման եւ այնպիսի ցոյցերու զորոնք Ամերիկայի մէջ սեւամորթներ երբեմն կ'աշխատին ի տես բերել իրենց կրօնական ժողովներուն ժամանակ, այլ՝ բարեկարգութեան եւ խաղաղութեան։ Չառաջնորդեր յամառութեան, այլ՝ հեզութեան։ Երբեմն եղբայրներ չեն ուզեր բանականութեան անսալ, կամ ուրիշներու տեսէ ղիջում ընել, ըսելով թէ իրենք Աստուծոյ Հոգիէն կ'առաջնորդուին։ Այդպիսի ժամանակներ մենք կը հակամիտինք խորհիլ թէ անոնք իրա՛ւ կ'առաջնորդուին հոգիէ մը, բայց հոգիէ մը՝ որ չատ տարբեր է Աստուծոյ Սուրբ Հոգիէն։

Զգուշանանք այսպիսի մոլորութիւններէ։ Բայց յիշենք թէ Սուրբ Հոգին՝ Աստուծոյ մնայուն պարգեւն է եկեղեցիին, թէ ան մեր ժամանակին համար ալ, մեր գարուն համար ալ, է եւ թէ Աստուած կու տայ զայն անոնց որոնք ճշմարտապէս կը խնդրեն իրմէ։

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՁԵՐՄԱԿԸ

Պատ. Ֆ. Պ. Մէյըր, Ամերիկա մօտերս ըրած այցելութեան միջոցին, միջադէպ մը պատմեց որ խորապէս յուզեց զայն լսող փոքրիկ խումբը։ Օր մը իր հովուական այցելութիւններուն առեներն այցելեց իր ժողովրդէն եղող լուացարար կնոջ մը։ Գտաւ որ

կինը իր օրուան գործը կ'աւարտէր։ Իր լուացած ճերմակեղէնները որ չուանի մը վրայ կախուած էին պզտիկ բակին մէջ՝ պատուհանին զարմանքը չարժեցին իրենց անսովոր աստիճան մաքուր եւ ճերմակ ըլլալուն համար։ «Տարօրինակ կերպով աղուոր լուացուած հանդերձներ կախած էք,» ըսաւ պատուհանին, եւ կինը համեստութեամբ ընդունեց գովեստը իբրեւ արդարացի, եւ համեստ հպարտութիւն մը ցուցուց իր գործին համար։ Պատուհանին ներս մտաւ, եւ կնոջ հետ խօսեցաւ մինչ ասիկա դաւաթ մը թէյ կը պատրաստէր։ Նոյն ժամանակ ճիւնի տարափ մը իջաւ, որ չուտով անցաւ։ Բայց երբ պատուհանին ոտք ելաւ երթալու համար, գետինը ճերմկած էր թէպէտ օդը պարզ եւ մաքուր էր։ «Ահ,» ըսաւ Տր. Մէյըր, «հիմա ճերմակեղէնները այնքան ճերմակ չեն երեւնար որքան երեւցան։» «Ոհ, տէր,» գոչեց կինը, «այս հանդերձները չատ ճերմակ են, բայց ինչ բան կրնայ բաղդատուիլ Ամենակալին ճերմակին հետ։»

Մխիթարութիւն է, եւ երբեմն պէտք ունինք, միտք բերել թէ Աստուած գիտէ մեր կազմութիւնը, եւ կը յիշէ թէ մենք հող ենք, եւ թէ Անիկա չակնկալեր մեզմէ անկարելի բարութիւն։ Եւ սակայն այս մտածումը, թէպէտ ճշմարիտ ինքնին, երբեմն կրնայ կէս մը ստութիւն ըլլալ, եւ անձնախաբութեան տանիլ մարդը։ Շատ դիւրին բարութիւնով գոհ ըլլալը հեռուհետէ չար ըլլալ է։ Աստուածային ամբողջութիւնը մեր օրինակը եւ գաղափարականն է, եւ մեր կեանքերը հեռուհետէ կը ճերմկնան անոր լոյսին մէջ եւ կամ երբեք չեն ճերմկնար։ Չենք կրնար աստիճանով հաւասարիլ անոր, բայց կրնանք հաւասարիլ տեսակով։

ՁԱՆՁԱՆ ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

Սէրը, զոր Անգլիացի ժողովուրդը եւ մասնաւորապէս Բրիտանացի զինուորները կը տածեն Ֆլօրէնս Նայթինկէյլի հանդէպ, ցուցուած է չատ անգամներ եւ չատ տեղեր։ Ատոր նոր եւ չահեկան մէկ օրինակը անցեալները գրեց Սըր Ըդուըրտ Մէյնէրդ։ Վախճանեալ Սըր Ճան Սմիթ, Վիքթորիա Թագուհիին քանդակագործը, Օրիորդ Նայթինկէյլի կիսարձանը կը չինէր, երբ Բարձրագահանէրու վաչտերուն սպաներէն մէկը, որ մեծ նեղութիւն քաշած էր Ղրիմու պատերազմին մէջ, լսեց թէ նոր աւարտած էր կիսարձանը եւ կը գտնուէր Սըր Ճանի արուեստանոցին մէջ։ Անոր հրամանին ներքեւ գտնուած զինուորներէն չատեր իւսկիւտարի հիւանդանոցը մտած էին, եւ ինք թոյլտուութիւն ստացաւ քանդակագործէն որ անոնցմէ մէկ քանին բերէ զանիկա տեսնելու։ Ըստ այմ, օր մը խումբ մը մարդիկ մտան ընդարձակ արուեստանոցը եւ կարգաւ չարուեցան ոտքի վրայ։ Մարդիկը երբեք չէին գիտեր թէ ինչո՛ւ այն օտար տեղը բերուեցան։ Առանց զեկուցանող բառ մը խօսուելու կիսարձանը մերկացուեցաւ, եւ այն ատեն մարդիկը իբրեւ մէկ մղումով աւրեցին կարգը եւ «Օրիորդ Նայթինկէյլ, Օրիորդ Նայթինկէյլ» գոչելով արձանը չրջապատեցին, եւ իրենց գլխարկները հանելով կեցեցէներ աղաղակեցին իրենց անձնուէր հիւանդապահին ի պատիւ եւ չէնքին առաստաղը դղրդեցին։ Ամբողջ տեսարանը ինքնաբերաբար այնպիսի խանդավառ յուզումի մը փոխուեցաւ, որ օրեր ետքը Սըր Ճան Սմիթ յայտարարեց թէ ատիկա իր ընդունած ամէնէն մեծ յարգանքն էր։

ՀԱԿԱՊԱՏՈՒԱՍՏ ԲԱՇԿԻ ՄԸ ԴԱՐՁԸ

Դատ մը փորձառութեան դպրոցին մէջ, ուր դաստիարակութիւնը չատ սուղի կը նստի երբեմն, պատուաստի դժկամակ հաւատացող մը ըրած է Մասաչուսեցցի բժիշկ մը Տր. Էմանուէլ Փֆայֆէր։ Մինչեւ քանի մը օր առաջ անիկա իր բոլոր ուժովը կը հակառակէր պատուաստման, եւ նչանաւոր եղած է իր հրատարակած յօդուածներով եւ կրքոտ բանախօսութիւններով, որոնց մէջ կրկին եւ կրկին յայտարարած է թէ ծաղկախտը չկրնար գալ իրեն պէս քաջառողջ մէկուն։ Ինք հակապատուաստ մըն էր ամբողջովին։ Այնչափ զօրաւոր համոզումով կը խօսէր իր գաղափարներն այս մասին, որ առանց պատուաստուած ըլլալու՝ ծաղկախտի հիւանդանոցը գնաց Կէլոփի կղզին Պոսթընի նաւահանգստին մէջ, աղատօրէն ժուռ եկաւ հիւանդներուն մէջ եւ, իր հայեցողութիւնը լիովին ապացուցանելու համար, ծռեցաւ հիւանդներէն մէկուն վրայ եւ ներս չնչեց անոր չունչը։ Հիմա ինք ծաղկախտէ բռնուած է ամէնէն դէշ տեսակէն. բայց հիւանդութեան մէջ քիչ մը խելք մնացած է վրան՝ յայտարարելու չափ թէ ինչեւիցէ սխալած էր։ Անոր խոստովանութեան եւ փորձառութեան դասը զարմանալի կերպով կը չեշտուի սա իրողութիւնով որ ոչ մին այն բժիշկներէն եւ հիւանդապահներէն, որոնք հիւանդներուն կը ծառայեն Կէլոփի կղզիին մէջ չարունակ վեց ամիսներէ հետէ, բռնուած է տխտէն, վասն զի անոնց ամէնն ալ պատուաստուած են։ Քաղցրալի էր որ իր հեգնական ոճով ըսաւ թէ իրողութիւնները չատ մը աւելի աննդարար են քան հայեցողութիւնները, եւ թէ նախապատիւ կը համարէր անոնցմով անանիլ։

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ ՈՍՊՆԱՁԵՒՆԵՐ

Շատ տարիներ առաջ պզտիկ դէպք մը պատահեցաւ Անտովըրի (Մասաչուսէց) մէկ փոքր դպրոցին մէջ։ Սեղանի զանգակ մը կորսնցաւ, եւ մեծաղին կտորները անհետութեամբ նետուեցան։ Միջին աստիճանէ աւելի բարձր մտածկոտութիւն ունեցող ուսանող մը ժողվեց կտորները եւ տուն տարաւ։ Զանոնք քուրայի մը մէջ դնելով խոհանոցի կրակարանին մէջ դրաւ, եւ տան մէջ գտնուածներուն պատմեց այն երեւութապէս անկարեւոր պարագան եւ ըսաւ թէ հեռադիտակ մը պիտի չինէր։ Հայրը չվնասեցուց իր հանդուն տղան, այլ ուշադրութիւն ընծայելով անոր նպատակին՝ իր կիրթ տաղանդով օգնեց իր որդւոյն աներեւոյթ հեռադիտակ ճիշդ ձեւ տալու եւ յղկելու գործին մէջ։ Տարիներ անցան։ Նոր գրութիւններ եւ արեւներ, նոր մոլորակներ եւ արբանեակներ գտնուեցան։ Մեծ դիտարաններ չինուեցան։ Եւ ահա օր մը խումբ մը գոլէճական ուսանողներ ի զինի կը կենային անչուք խանութներու առջեւ, որոնց մէջ կը չինուէին այն գործիքները որոնց միջոցաւ կարելի եղած էին այս զարմանալի գիւտերը։ Կանգնեցան անոնք, գրեթէ անհոգութեամբ, վիթխարի ոսպնաձեւի մը առջեւ որ ունէր 40 մետնա չափ տրամագիծ եւ գրեթէ 1 մետնաչափ թանձրութիւն։ Ջայն չինողը հպարտութեամբ զանիկա կը ցուցնէր, բայց կը զգուշացնէր իր այցելուները որ չդպչին անոր։ Մէյնչափ ժամանակէն այս սկաւառակը պատրաստուեցաւ յղկուելու։ Վերջ ամիս, հարցուց ուսանող մը, իբր թէ ինք կատարեալ անխանգիստ հեռադիտակ չինողը հանդարտօրէն։ «Գործաւորները չատ անգամներ անյաջող ելան։» Տղաք զարմանքի աղաղակ մը փրթցուցին։ «Եւ ո՞րչափ ժամանակ պէտք պիտի ըլլայ զանիկա յղկելու համար,» հարցուց ուրիշ մը։ «Երկու տարի։ Այս 40 մետնաչափնոց ոսպնաձեւը 50 ոտքնոց վառարան մը ունի։ Այսինքն, անիկա լուսաւորի մը չառաւիղները պիտի ընդունի իր մակերեսին ամէն մէկ կէտին վրայ, եւ պիտի բեկբեկէ եւ հաւաքէ զանոնք ճիշդ 50 ոտք հեռու գտնուած հասարակաց կէտի մը վրայ։ Եթէ չառաւիղ մը լոկ մազի մը չափ անգամ աւդին կամ անդին իյնայ վառարանի կէտէն, ապակին թերի է։» «Բայց ինչպէս կրնաք չինել զանիկա,» հարցուց խումբին մէջէն մէկը, լուրջ կերպարան մը առած՝ այսպիսի խնդրի մը վրայ մտածելով։ «Համբերութիւնով եւ առանց մեքենաներու,» պատասխանեց ոսպնաձեւ ապակին չինողը։ «Ամբողջապէս չինուած է ասիկա վարժ աչքով եւ կիրթ ձեռքով։ Կտոր մը մեղրամոմ հոս, կտոր մը ներկ հոն, կամ բթամատի ճնշում մը թերի կէտին վրայ։ Ահա այսքան։» «Բթամատ,» գոչեց մտախորհ ուսանողը։ «Կրնաք մաչեցնել այդ կարծր ապակին լոկ բթամատով։»

Ոսպնաձեւ չինողը տեսնելով որ ուսանողը այն տատնեկուքին մէջ միակն էր, որ խորապէս բաղձացող եւ իրապէս հետամուտ էր ճշմարտութեան, ուրիշ սենեակ մը տարաւ զայն, գնաց սեղանի մը քով, ցուցուց անոր ոսպնաձեւ մը որ մէկ կողմ դրուած էր։ Ցետոյ վարպետը այն կակուղցուած ապակիին քանի մը սուր չփումներ տուաւ բթամատին ծայրովը։ «Եթէ ատիկա կատարեալ ոսպնաձեւ մը ըլլար,» ըսաւ, հեղինակային ժպիտով մը, «այդ չփումները բաւական պիտի փոխէին անոր ձեւը, եւ պիտի աւրէին զանիկա անդարմանելի կերպով։»

Հեռադիտակին սիրտը եւ մարդուս սիրտը չատ մը կէտեր ունին հաստատակաց։ Աչխատութեան եւ համբերութեան երկար տարիներ պէտք են երկուքին ալ կատարելագործմանն համար։ Ո՞րն աւելի աղէկ յղկուելու պէտք ունի. ոսպնաձեւը թէ հոգին։ Անոնցմէ մին կը յղկուի երկնային մարմիններ անդրադարձելու համար, միւսը՝ զԱստուած։

ԿԱՆԹԻ ՇՈՒՆԵՐԸ

Շունը նչանաւոր դեր մը կը կատարէ ամբողջ Պելճիոյ մէջ իբրեւ աղքատներու ձի, քաշելով կաթի կառքեր, բանջարեղէնի սայլեր, եւ մինչեւ իսկ «չայ» կոչուած կառքը, որուն մէջ կը նստի անոր տէրը։ Բայց կանթի մէջ, կ'ըսէ լրագրի մը թղթակիցը, շունը կառավարական գործերու ալ կը գործածուի եւ արդիւնաւորապէս կը ծառայէ իբրեւ ոստիկանութեան պաշտօնեայ, այնպէս որ այդ դաւառին մէջ ոճրագործութեան թիւը երկու երրորդին իջած է, կ'ըսուի։ Խրտուիլակներ (գօրգուլուզ), որոնք ըստ կարի նմանցուած են վտանգաւոր նկարագիր ունեցողներու, չունեցուն կը սորվեցուի վնտռել, յարձակիլ, բռնել եւ ձերբակալել առանց ծանրապէս վնասելու։ Այս չուները կրթելու գործին առաջին քայլն է դնել խրտուիլակը այնպիսի դիրքի մէջ որ ներկայացնէ պահուըտիլ չկանացող մարդ մը։ Շունը չուտով կը հասկնայ թէ անիկա թշնամի մըն է զոր պարտի հալածել, եւ սիրով կ'ուսանի այս դասը։ Ցետոյ ուսուցիչը կը ցածցնէ խրտուիլակը եւ կ'իջեցնէ գետինը, եւ չունը կը սորվի թէ, թէպէտ չկրնայ խածնել իր

որոը, պէտք չէ որ թող տայ իր ինկած թշնամիին չարժիլ մատի մը չարժելուն չափ անգամ մինչեւ որ հրամանը տրուի։ Խրտուիլակէն ետքը կրնայ ողջ մարդ մը գործածուիլ։ Եւ որովհետեւ այս գործը անվտանգ չէ, սոյն նպատակին համար ընտրուած անձը, սովորաբար այնպիսի մէկը կ'ըլլայ որ աչկերտ կենդանիին հաճելի կերպով կը ծառայէ, եւ որու հանդէպ չունը ատոյգ սէր կը տածէ։ Այսու ամենայնիւ առաջին անգամ չունը կ'արգելուի, ցնկակապ մը անցընելով անոր ցոռւկին, որպէս զի չափազանց նախանձաւորութեան ցոյցեր չընէ։ Այնուհետեւ փորձը կը կատարուի ուրիշ մարդոց վրայ, եւ չորս ամիսէն չան կրթութիւնը կատարեալ կը նկատուի, եւ անիկա միւսներուն խումբին մէջ կ'ընդունուի։ Այս կենդանիներուն կը սորվեցուի նաեւ լողալ եւ իրենց որսը բռնել ջուրին մէջ, արկածեալը ազատել խեղդուելէ, պատերէ վեր մագլցել եւ յաղթել ուրիշ արգելքներու, այնպէս որ խիզախ ոեւէ գող որ տուն կը մտնէ գողութիւն ընելու համար կանթի մէջ՝ ազուոր կոիւ մը ընելու հարկին մէջ կը գտնուի, եթէ պատահելու ըլլայ այս չորս ոտքով պահապաններուն։ Այս չուները այնպէս լաւ եւ խղճմտօրէն կը գործեն որ անոնց թիւը աւելցուելու է, եւ ամենայն հաւանականութեամբ այս սովորութիւնը պիտի որդեգրուի Պելճիական ուրիշ կեդրոններու մէջ ալ։ Անոնց մէկուն ծախքը օրական միայն 60 փարայի չափ է, եւ ամէնուն մէկէն ծախքը տարուան մէջ 60 Անգղ. ոսկիէն պակաս։

ՔՈՔՈՍ ԿՂԶԻՆԵՐԸ

Մր. Ֆրանք Քարփէնթըր Սոէրպայէ (Ճավա) սապէս կը գրէ.

Երբեք լսած էք Քոքոս կղզիներուն վրայով։ Անցեալ օր անոնց ցեղապետին հանդիպեցայ։ Անիկա կէս մը Անգղիացի է, կէս մը Արեւելեան Հնդիկ։ Զանիկա գրեթէ ցեղապետ պիտի չկոչէիք, վասն զի խոշոր պարտիզպան մըն է միայն։ Երբ հետը կը խօսակցէի չոգենաւին մէջ, հարցուցի թէ ի՛նչ էր իր գործը, եւ պատասխանեց թէ ինք տէրն էր Քոքոս կղզիներուն եւ անոնց բոլոր պարունակածներուն։ Այդ կղզիներուն վրայով երբեք լսած չէի։ Եւ այս բանը զգալ կու տայ իմ տգիտութիւնս։ Հարցուցի Քոքոս կղզիներուն տէրոջը թէ ո՛ւր էր եւ ի՛նչ էր իր ստացուածքը։ Ըսաւ թէ անիկա Սումաթրայէ հարաւային արեւմուտք իբր 700 մղոն եւ Սինկափորէ 1,200 մղոն հեռու կ'իյնայ։ Կը բաղկանայ 24 մանր բստային կղզիներէ, որոնց մէջ քոքոս ընկոյզի ծառ տրնկուած է։ Մարդը հիմա հարիւր հազարներով քոքոս ընկոյզի ծառեր ունի, եւ ամէն տարի իբր 6,000,000 քոքոս ընկոյզ կը քաղէ։ Ըսաւ թէ ի՛նչպէս կը կառավարէ իր կղզիները. եւ թէ իր եկամուտը տարին 16,000 Օսմ. ոսկիէն աւելի է։ Քոքոս ընկոյզները կը քաղուին երբ ծառէն կը թափին, եւ անոնց միսը կը հանուի եւ կը չորցուի արեւին մէջ։ Այնուհետեւ անոնք տակառներու մէջ դրուելով դուրս կը ղրկուին նաւով։ Այս գործն ընելու համար իբր 600 մարդու պէտք կայ, եւ ասոնք եւ անոնց ընտանիքները կը բաղկացնեն տեղւոյն բնակիչները։ Ցեղապետը բոլորովին անջատ կ'ապրի իր ընտանիքին եւ այս կղզիներուն բնիկներուն հետ։ Անոր ամէնէն մօտ վաճառականը է Պաթավիա, ուր փոքրիկ առագաստանաւով մը կու գայ ղրեթէ երեք ամիսն անդամ մը։ Նաւարկութիւնը եօթն օր կը տեւէ, եթէ հովը աղէկ փչէ։ Եթէ մեղմ փչէ, ուղեւորութիւնը կրնայ ամիս մը տեւել։ Ես հոն կեցած ժամանակս քոքոս ընկոյզի չատ մը տնկաստանները տեսայ, եւ ըսուեցաւ ինծի թէ ամէն մէկ ծառ տարին մէկ տոլար զուտ հասոյթ կը բերէ։ Ծառերը պտուղ կու տան երբ եօթը տարեկան կ'ըլլան, եւ կը չարունակեն պտղաբերել չատ տարիներ։ Կը հաշուուի թէ 20,000,000է աւելի քոքոս ընկուզի ծառ կայ Ճավայի եւ Մատուրայի մէջ։ Ամէն ուր որ կ'երթամ, կը տեսնեմ թէ բնիկները կը չորցընեն քոքոս ընկոյզը «քուիրա» չինելու համար։ Քուիրան նաւերով Եւրոպա կ'երթայ, ուր կը գործածուի քոքոս ընկոյզի իւղ, օճառ եւ այսօրինակ ուրիշ բաներ չինելու։ Ընկոյզին կեղեւներէն աւել եւ փսխաթ կը չինուին։ Անոր մանրաթելերը չատ թանձր եւ տոկուն են։ Եօթը հազար քոքոս ընկոյզէն մէկ տակառաչափ մանրաթել կ'ելլէ, եւ լաւագոյն մանրաթելին տակառաչափը 17էն մինչեւ 23 Օսմ. ոսկի կ'արժէ։

ԳԻՏԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գերմանական չրանցներու գործերուն տեղեկագրութենէն կը հասկցուի թէ 8,650 մղոն ներքին չրուղիներ կան վաճառականութեան համար բաց։ 1900ին գրեթէ 6,000,000 տակառաչափ վաճառք տարուեցաւ Պերլին, չրանցներուն միջոցով, եւ 8,500,000 տակառաչափ՝ Ռուրորթ։ Էլպա նաւարկելի վիճակի վերածուած է 550 մղոն։ Էլպայի եւ Թրավէի մէջտեղի չրանցը աւարտած է 1,000,000 մարք ծախքով։

—Իրլանտայի Մէյօ գաւառին մէջ մօտերս գետնէն հանուեցաւ քանի մը գործաւորներու ձեռքով փայտէ նաւակ մը, որ գրեթէ 2,000 տարուան կը կարծուի։ Նաւակը գեղեցկապէս քանդակուած է ծառի մը բունէն։ կաղնեփայտէ է, 46 ոտք երկայն, եւ կատարեալ վիճակի մէջ պահուած է։ Փայտը այնպէս կարծր է որ մարդոց տապարները հազիւ կրնան տաշել քիչ մը։ Պատրաստութիւններ կը տեսնուին այս հնութիւնը Տըպլինի Թանգարանը փոխադրելու։

—Գերմանիոյ Կայսերական Առողջաբանական Ընկերութիւնը, որուն հետ առնչութիւն ունին նշանաւորագոյն գիտուններէն ոմանք, վերջերս ւմտածած է առնէտները ամբողջ կայսրութենէն բնաջինջ ընելու կարելիութեան վրայով։ Առողջապահական ճիւղին նպատակն է տարափոխիկ ախտերու տարածուելէ յառաջ եկող վտանգը վերմել։ Տր. Րոպէրթ Քոխի, երեւելի մանրէաբանին, յանձնարարուած է արեւելեան ծովեզերեայ քալաքները առնէտներու պատուհասէն ազատելու կերպ մը գտնել։

—Լոնտոնի Լէնսըը փառաւոր գործ կը կատարէ իր բնալուծարանին մէջ Մեծ Բրիտանիոյ հանրային առողջապահութեան համար, եւ կը մտածէ թէ նահակադրոշները այնքան անկարեւոր չեն ուշադրութիւն առնելու համար։ Արիւնի թունաւորման անտարակուսելի մէկ պատճառն է վարակուած նահակադրոշներ լզելը։ իսկ նահակադրոշներու վարակման չատ առիթներ կան։

—Իբր քսան տարիներ առաջ Գերմանացի ճարտարագէտ մը, որ զննութիւններ կ'ընէր Փոքր Ասիոյ մէջ երկաթուղիի համար, լսեց թէ մեծ մարմարիոն արձան մը երեւան բերուած է՝ հիմա Պերղամա կոչուած քաղաքին մէջ։ Շուտ մը համոզուեցաւ թէ, որովհետեւ իր դտածները խոշոր կտորներ էին, անիկա պէտք է ներկայացնէ չաստուածներուն պատերազմը որ կը հաւատացուէր թէ տեղի ունեցաւ Պերգամոնի բարձունքներուն վրայ։ Ուրիշ հետազօտութիւններ կը հաստատեն թէ բանն այսպէս է. եւ Հէր Հուման խուզարկութիւնները յառաջ տարաւ 1878ի եւ 1886ի մէջտեղերը այն կէտին վրայ, ուր ըրաւ իր գիւտը։ Բրուսիական կառավարութիւնը կը հայթայթէ միջոցները։ Շատը հոյակապ տաճարներէն եւ բագիններէն (սեղան) որոնք կանգնուեցան Պերգամոնի բարձունքին վրայ, 197 եւ 159 Թուականներուն (Ն. Ք.) մէջտեղերը, օդի եւ վանդալներուն միացեալ ներգործութիւններուն ներքեւ աներեւութացան։ Աւելի խոշոր կտորներէն եւ մանր բեկորներէն մէկ քանին Պերլին տարուեցան, եւ հիմա մանուաւոր թանգարան մը բացուած է ուր պիտի դրուին Հելլենական գեղարուեստի այս չքեղ նմոյշները։ Շէնքը ձեւով եւ մեծութիւնով կը նմանի սկզբնական բագինին հանդերձ իր զարդերով։ Հակայ սրճանները դրուած են իրենց նախկին կարգովը, եւ ամէն մէկ բեկոր օգուտի գործածուած են ըստ կարի։

ՓՐՈՖ. Ե. Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ, ԱՃՆԹԱՊ
Մեծապատիւ Տէր,

Ներկայ տարւոյս Թուրքերէն Թիւ 2 Ա-Ե-ՊՓԵԼԷին մէջ Պէհէնիի Աւետարանական ժողովրդին վիճակին վրայ ձեր տուած տեղեկութեան, եւ անոր եկեղեցւոյն օգնութեան մասին ձեր ցուցած միակ զարմանին թէ՛ բանաւոր եւ թէ՛ յանձնարարելի ըլլալուն համար յատուկ չնորհակալութիւն կը յայտնեմ։ Անտարակոյս անօգուտ պիտի չըլլայ ամէն ժամանակ ներքին աւետարանչութեան եւ նմանօրինակ իրերու վրայով Ա-Ե-ՊՓԵԼԷի միջոցաւ տեղեկութիւններ տալ։

Կը խոստանամ տարեկան 12 Օսմ. ոսկի վճարել այդպիսի եկեղեցիներու պատկանեալ յուսալից երկու, երեք երիտասարդութիւններու կամ երիտասարդներու երկու, երեք տարուան դաստիարակութեան համար։ Նաեւ որպէս զի Պէհէնիի եւ անոր նման տեղերու աւետարանման համար ես դէթ չրջիկ քարոզիչ մը այն տեղերը կանոնաւորապէս այցելելով քարոզէ, առ այժմ երեք տարուան համար կը խոստանամ վճարել տարեկան 6 Օսմ. ոսկի։ Այս տակները Ա-Ե-ՊՓԵԼԷի միջոցով ձեզի պիտի ղրկուին ամէն մէկ տարեկանը գործին սկզբնաւորութեան թուականէն հաշուելով։ Հոս պէտք է սա ալ աւելցնեմ թէ այսպիսի օգնութեան մը համար տրուած տակը մեծ զոհողութեան արդիւնք է, ուստի կը խնդրուի որ չատ զգուշութիւնով գործածուի։ Նաեւ անհրաժեշտ պայման է նկատել թէ այս օգնութիւնը Աստուած կ'ընէ մարդու մը ձեռօք։

Կը յուսամ թէ այս ձեռնարկը ուրիշ առատաձեռն անձերու գրգիռ մը պիտի ըլլայ, մինչ ժամանակը ձեռքերնիս է, օգնելու եւ հանգրելու մեր համացեղ մարդկային արարածներուն՝ որոնց հետ ի վերջոյ դէմ առ դէմ պիտի գանք ատեանի մը առջեւ, եւ ըստ կարի կատարելու այն հոգեւոր պարտականութիւնները՝ զորոնք կատարելու պատասխանատուութեան ներքեւ կը գտնուինք։

Արդ, կը խնդրեմ ամենակալ եւ ողորմած Տէրոջմէն, որ ինքը գթայ եւ ողորմի, եւ թէ՛ ձեզ ու թէ՛ մեզ եւ բոլոր հաւատացեալները հաւատարիմ պահէ եւ մեր դաւանութիւնը գործով հաստատելու չնորհքը տայ։

Վերջապէս կը մաղթեմ որ Տէրոջմով պըտղաբեր ըլլաք ի հոգեւորս։ «Ա.յ»

ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՑ ԻՐԱԿԱՆ ԱՐԺԷՔԸ

(Ց. Պ. Կոչողեոեան(*), Նէ- Նոր)

Քանի մը չաբաթներէ ի վեր է որ Ա-եռա-քեէի մէջ յօդուածներու չարք մը կը հրատարակուի «Քրիստոնէութիւն եւ Դիտութիւն» վերնագրով։ Այս յօդուածներուն մէջ մեծ ջանք մը եղած է ապացուցանելու թէ Սուրբ Գրոց հեղինակութիւնը չաճախ արդի գիտական սկզբունքներուն կ'ակնարկէ եւ հետեւապէս Սուրբ Գիրք եւ արդի գիտութիւնը իրարու համաձայն են։ Նս Սուրբ Գիրքը բոլոր սրտով կը յարգեմ եւ կը սիրեմ, բայց ինձ կը թուի թէ այդ գաղափարը ճշմարտութենէն չատ հեռի է եւ բոլորովին ժամանակաւոր գաղափար մ'է։ Անշուշտ այսպիսի յօդուածի մը մէջ կարելի չէ բերուած փաստերը մի առ մի հերքել։ Վասն որոյ կ'ուզեմ խնդրոյն միայն մի քանի կէտերուն դպչիլ, քանի որ կը ջանամ ցուցնել թէ Սուրբ Գրոց իրական արժէքը ինչ բաներու մէջ կը կայանայ։

Հին ժամանակ Սուրբ Գիրքը արժէքաւոր կը համարուէր իբր կերպ մը յուսուածք (թլսբմ)։ Անոր մելանը, թուղթը, կողքը՝ ամէնն ալ սուրբ էին։ Մարդիկ Աւետարանը քանի մը վարշամակներու մէջ կը փաթթէին եւ պատուաւոր տեղ մը դնելով՝ անոր առջեւ ճրագ կը վառէին։ Անոնք կը խորհէին թէ Աւետարանին ընթերցումը թէ՛ կենդանի եւ թէ՛ անկենդան ամէն բանի վրայ օրհնութիւն կը բերէր։ Սակայն հիմա լուսաւորեալ ժողովուրդներու մէջ ասոնք ամէնը անցեր են։ Ամէն լուսամիտ մարդու համար Աւետարանը իբր յուսուածք իր արժէքը ամբողջովին կորսընցուցեր է։

Դարձեալ, հին ժամանակ Սուրբ Գիրքը արժէքաւոր կը համարուէր նաեւ իբր աղբիւր գիտական տեղեկութեանց։ Մարդիկ Աստուածաշունչին կը դիմէին՝ անկէ աստղագիտական, երկրաբանական, մարդաբանական եւ լեզուաբանական ծանօթութիւններ քաղելու։ Երկու երեք դարերէ ի վեր է որ Սուրբ Գիրքը իբր աստղագիտական հմտութեան աղբիւր իր արժէքը կորուսեր է։ Այսօր քնաւ գիտնական մը չկայ որ սրբազան հեղինակներուն նման խորհի թէ երկինքը հաստատուն գմբեթ մ'է, թէ երկիրը տափարակ է եւ անդունդին վրայ զետեղուած է, թէ արեգակը կը ծագի եւ կը մարի, եւն.։ Սուրբ Գիրքն իբր երկրաբանական ծանօթութեանց աղբիւր իր արժէքը տակաւ կորսնցուց անցեալ դարու երկրորդ կիսուն մէջ։ Առաջ գիտնականք կը ջանային Սուրբ Գրոց մէջ գտնել տիեզերաց ստեղծման կերպը եւ թուականը, կենդանական եւ բուսական կենաց ծագման եղանակը, լեզուաց բաժանման պատմութիւնը, եւն.։ Սակայն հիմա քնաւ գիտնական մը չկայ որ այս բաներուն վրայ ծանօթութիւն ստանալու համար Սուրբ Գրոց դիմէ, եւ քնաւ նշանաւոր աստուածաբան մը չկայ որ այս մասին գիտնականներէն տարբեր դիրք բռնէ։ Ամէնն ալ կ'ընդունին թէ գիտութեան ասպարէզը զատ է եւ Սուրբ Գրոց ասպարէզը զատ։ Գիտութիւնը երբեք թշնամի չէ Սուրբ Գրոց, եւ Սուրբ Գիրքը քնաւ թշնամի չէ գիտութեան։ Գիտութեան վիճառածը ատութիւնը չէ, այլ ճշմարտութիւնը, եւ մենք Քրիստոնեաներս իբր ճշմարտասէր մարդիկ ճշմարտութենէն երբեք վախնալու չենք, քանզի ամէն ճշմարտութիւն Աստուծմէ կու գայ։

Ինչպէս որ բազմաթիւ գիտական խնդրոց մասին հինները չատ մը սխալ գաղափարներ ունէին որոնք երթալով կը չտկուին, նմանապէս Սուրբ Գրոց մասին հինները չատ մը սխալ գաղափարներ ունէին որոնք տակաւ առ տակաւ կը չտկուին։ Սուրբ Գիրքը է՝ ինչ որ է։ Սուրբ Գիրքը չէ որ կը փոխուի, հապա անոր վրայ կազմուած սխալ գաղափարները։ Քրիստոնեայ աչխարհ, եթէ մեր կրօնին մեծ Հիմնադրին հետեւած ըլլար, այս սխալներուն մէջ չէր իյնար։ Ցիսուս ո՛եր ներկայացուց Սուրբ Գիրքը իբր յուսուածք կամ իբր գիտական հմտութեանց աղբիւր։ Ցիսուս ինչ կարգի ճշմարտութիւններ որ սորվեցուց, մենք Սուրբ Գրոց մէջ այս կարգի ճշմարտութիւններ փնտռելու ենք, եւ ո՛չ ուրիշ բան։ Նա մեզի սորվեցուց միայն ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ եւ ՀՈԳԵՒՈՐ ճշմարտութիւններ, եւ մենք միայն այդպիսի ճշմարտութիւններ փնտռելու ենք Սուրբ Գրոց մէջ։ Այս ճշմարտութիւններէն ի զատ ուրիշ ինչ բաներ որ կան հոն, կա՛մ երկրորդական բաներ են եւ կա՛մ անարժէք են մեզի համար։

Սուրբ Գրոց արժէքը կը կայանայ նախ ասոր սորվեցուցած քրոյական ճշմարտութեանց մէջ։ Այդ հին գիրքը կը սորվեցնէ մեզի մեր անձին բարձր արժէքը։ Անհատատը եւ անապաչխար մեղաւորը իրենց անձին բարձրագոյն չահերը բոլորովին կ'անտեսեն։ Այսօր մեր ազգին մէջ ո՛րքան մարդիկ կան որ իրենց անձին պէտք եղած արժէքը չեն տար, որովհետեւ Սուրբ Գրոց տեսակէտէն չեն նայիր անոր վրայ։ Սուրբ Գիրքը կը սորվեցնէ թէ մարդը Աստուծոյ պատկերովը ստեղծուած է եւ թէ տիեզերաց Արարչին զաւակն է։ Կ'ուսուցանէ թէ մարդ ինչպէս վարուելու է իր մարմնոյն եւ իր հոգւոյն հետ, թէ մարդ ինչպէս կառավարելու է իր խորհուրդները, զգացումները եւ կամքը։ Սուրբ Գիրքը ոչ միայն անհատին՝ հապա նաեւ ընտանեաց համար ալ բարոյական բարձր ճշմարտութիւններ կը պարունակէ, որոնք տան մը բարօրութեանը եւ երջանկութեանը համար անհրաժեշտ են։ Շատ մը ընտանիքներու թշուառութեան պատճառը այդ հին գրքին բացակայութիւնն է։ Այն տուները, ուր Սուրբ Գիրք կը կարդացուի եւ անոր սորվեցուցած վեհ ճշմարտութիւնները կեանքի կը փոխուին, երկինք են։ Սուրբ Գիրքն ընկերական ամէն յարաբերութեանց համար բարոյական սկզբունքներ կը պարունակէ, որոնք բացարձակապէս անհրաժեշտ են մարդկային ընկերութեան բարօրութեանը։ Կրնայ ըլլալ որ անհատ մը ծաղրէ Սուրբ Գիրքը, բայց ան աւելի կը վստահի այն մարդուն որ Սուրբ Գիրք կը կարդայ՝ քան թէ անոր որ զայն կը մերժէ։ Անհատատը աւելի կը սիրէ բնակիլ հոն ուր Սուրբ Գրոց ազդեցութիւնը կը տիրէ՝ քան թէ հոն ուր այդ ազդեցութիւնը չկայ։ Սուրբ Գրոց արժէքը անհատը, ընտանիքը եւ ընկերութիւնը բարձրացնելու մէջ անբաղդատելի է։

Սուրբ Գրոց արժէքը կը կայանայ նաեւ անոր սորվեցուցած հոգեւոր ճշմարտութեանց մէջ։ Այդ գիրքը մատնանիշ կ'ընէ մեզի այն մեծ էակը, որ տիեզերքին մէջ ամէն տեղ կը գործէ եւ կը ներգործէ, կ'ուսուցանէ մեզի թէ մենք անկէ կախում ունինք եւ անոր պատասխանատու ենք։ Կը սորվեցնէ մեզի թէ այդ մեծ էակը մեր սիրալիր Հայրն է, թէ մենք պարտինք պաշտել ու սիրել զայն եւ նմանիլ անոր։ Կ'ուսուցանէ մեզի թէ Աստուծոյ հայրական սէրը Ցիսուս Քրիստոսի անձին մէջ յայտնուած է։ Երբ մեղքը մեր սիրտը կը խոովէ, Սուրբ Գիրքը մատնանիշ կ'ընէ մեզի խաչեալ Քրիստոսը, երկնաւոր Հօրը սիրոյն մարմնացումը, եւ կը թուլատրէ մեզի անոր միջոցով Հօրը դիմել եւ անկէ ներում խնդրել։ Երբ մեր վրայ նեղութիւններ կամ վիշտեր կու գան, Սուրբ Գիրքը մեր աչքերը դէպ ի երկնաւոր գթառատ Հայրը կը դարձնէ։ Երբ մահուան չուքի ճորէն կ'անցնինք, ան մեր մութ ճամբուն վրայ լոյս կը սփռէ։ Ան կը ներկայացնէ մեզի յարուցեալ եւ փառաւորեալ Քրիստոսը, եւ կը վստահեցնէ զմեզ թէ մենք ալ անոր պէս պիտի ըլլանք։

Այս երկու տեսակէտներէն ալ Սուրբ Գիրքը ամէնէն արժէքաւոր գիրքն է որ կայ։ Բոլոր սրտով կը հաւատամ թէ այդ գրքին մէջ Աստուած մարդուն կը խօսի՝ անոր բարոյական եւ հոգեւոր ճշմարտութիւններ տալով։ Թող Սուրբ Գիրքը իբր յուսուածք իր արժէքը կորսնցնէ, եւ թող այլ եւս իբր գիտական ծանօթութեանց աղբիւր չծառայէ։ Ատկէ ինծի ինչ ճնաս կու գայ։ Այսօր բազմաթիւ գիտական գրքեր կան որ Աստուծոյ գործերուն վրայ տեղեկութիւն կու տան ինծի։ Բայց ինչ գիրք կայ որ կրնայ ինծի տալ այն բարոյական եւ հոգեւոր վեհ ճշմարտութիւնները որ Սուրբ Գիրքը կու տայ ինծի։ Ճշմարտութիւններ՝ որ իմ հոգւոյս ամենախորին կարօտութիւնները լեցնելու համար բացարձակապէս անհրաժեշտ են։ Ահա այս բարոյական եւ հոգեւոր ճշմարտութեանց մէջ կը կայանայ Սուրբ Գրոց իրական արժէքը։

(*) Յօդուածագիրը իր Ամերիկայի մէջ հրատարակած մեկ յօդուածին պարունակութիւնն այս յօդուածին գրութեանը մէջ ազատօրէն գործածած է։

ԿԱՐՕՁ

«Ռաբբի, ո՞ւր է քու օթեւանդ» (Յովհ. Ա. 38)։

Յովհաննէս Մկրտիչ՝ Ցիսուսը մատնանիշ ընելով կ'ըսէ, «Ահաւասիկ Գառն Աստուծոյ»։ Անդրէաս եւ ուրիշ աշակերտ մը՝ իրմէն լսելով զինքը կը թողուն եւ կ'երթան Ցիսուսի ետեւէն, որ դառնալով անոնց կը հարցնէ, «Ձի՞նչ խնդրէք,» եւ «Ռաբբի, ո՞ւր են օթեւանք քո» պատասխանը կ'ընդունի եւ կը պատասխանէ, «Եկայք եւ տեսէք։» Նա որ դպրի մը ըսած է, «Աղուեսուց որջք ունին եւ թռչնոց երկնից բոյնք, այլ Որդւոյ մարդոյ ոչ ունի ուր դիցէ զգլուխ իւր» (Մատ. Ը. 20), այժմ կ'ըսէ, «Եկայք եւ տեսէք։» Ցիսուս կը յառաջանայ եւ երկոքին աչակերտք անոր կը հետեւին ուրախ, հետաքրքիր եւ չուտափոյթ, այնպէս որ այդ պահուն եթէ իրենց ծանօթներէն մին հանդիպէր եւ հարցնէր, «Ո՞ւր կ'երթաք,» անոնք իրենց աճապարանքէն եւ ժամավաճառ չըլլալու փափաքով կա՛մ քնաւ պիտի չուզէին պատասխանել եւ կա՛մ ըստ ամենայն հաւանականութեան պիտի պատասխանէին, «Մենք Աստուծոյ Գառին տունը կ'երթանք։» Ճամբուն մէջ խիստ ճոխ էր իրենց երեւակայութիւնը։ Թերեւս կը խորհէին թէ Աստուծոյ Գառն ընտանք աւելի հոյակապ եւ ընդարձակ պիտի ըլլար քան Հռովմայեցի կայսերաց պալատները, ծառախիտ պարտէզներով, բազմաթեղուն այգիներով, դրախտանման բուրաստաններով եւ կճեպայ աւազաններով չըրջապատեալ, թէ իրենք անոր ոսկեճեղուն բնակարանին մէջ պիտի օթեւանէին մշտընջենապէս մին իբր սենեկապետ եւ միւսը իբր կարեւոր պաշտօնատար։ Ժամը տասնին առեւտրներն էր, Ցիսուս կանգ առաւ եւ մտաւ իւր իսկ օթեւանը։ Անդրէաս իւր առնանուն ընկերոջ հետ ներս մտաւ Անոր ետեւէն։ Արդեօք ո՛րչափ մեծ եղաւ իրենց զարմանքն, երբ իրենք զիրենք գտան հա-

(*) Ընդհ. պես օրհնած եղեգ 40 տարի առաջ չէ պատահում Հայաստանում և Ասիական Թուրքիայում ամենուրեք տարածված է։

ատ դրան, որ իւր ձեռքում ունէր, ինչպէս և իւր ամբողջ կեանքում, ոչ մի ժամանակ չէ ամչցել ասելու, որ ինքը ոչ մի գիտութեան չի տիրապետում, և ոչ մի գիտութեան չի ձգտում։ Ինքը միայն ուզում է ճշմարտութիւնը գտնել, և ամենայն ինչ, որ նա գրում է, նա գրում է միայն այն համոզմունքով, որ ինքը ճշմարտութիւնը գտել է։ Ինքը ոչ մի ուսուցանող դիրք չի բռնում, այլ միայն ուզում է ուսանել։ Ինքը ոչ մի ուսուցանող գիտութիւն չունի

ներուն մէջ պիտի չը ճառագայթէ Հոր Աստուծոյ փառաց լոյսը։ Քաւ լիցի, երբ Քրիստոնեաներ Քրիստոնէական պատշաճ ջերմեռանդութեամբ չարունակ կը յաճախեն Աստուծոյ տունը, պէտք է վստահ ըլլան թէ հոն պիտի գտնեն միշտ այն Քիստոսը որ ըսած է, «Ո՞ւր գիտէիք եթէ ի տան Հօր իմոյ պարտ է ինձ լինել» (Ղուկ. Բ. 49)։ Երբեմն Քրիստոնեաներ կան որ կ'ըսեն թէ ինչ հարկ կայ եկեղեցի երթալու, ամէն տեղ կրնանք աղօթել։ այնպիսիք թող գիտնան թէ ցորչափ եկեղեցիէն բացակայ կը մնան, Թովմասի դժբաղդութիւնը պիտի ունենան։ Ծովհանէս, տակաւին կենդանի, տեսաւ զՔիստոս որ եօթը ոսկեղէն աշտանակներուն, այսինքն Փոքր Ասիոյ եօթը եկեղեցիներուն մէջ կը պարտէր։ մեր եկեղեցիները այս կարգէն են։ Երկսեռ հոծ բազմութիւն մը կը տեսնուի յաճախ մեր եկեղեցիներուն մէջ եւ պէտք է հարցնել թէ անոնցմէ քանիները, երբ եկեղեցւոյ դռնէն ներս կը մտնեն, կը խորհին թէ Քիստոսի օթեւանը կը մտնեն եւ մտնելէ վերջ ալ Անոր ներկայութիւնը հոն կը զգան արդեօք։ Այն Քրիստոնեան որ եկեղեցի կը մտնէ ու կ'ելլէ եւ իւր Փրկիչը չգտներ անոր այդ մօտաւորագոյն օթեւանին մէջ, թող չը վհատէ այլուր, յաւիտեան չը պիտի կրնայ գտնել զԱնիկա։

Զորրորդ, մեր գտածները օրհնան են Քիստոսի։ Երբ կը յիշեմ թէ մեր Տէրը իւր երկնաւոր կեանց մէջ սովոր էր մտնել այլոց տուները եւ ժամերով մնալ հոն, երբ ամէնքս ալ կը յիշենք անոր այցելութիւնները որ տուաւ սիրայօժար Պետրոսի զոքանչին տունը՝ անոր ջերմը կարելու, Մարիամի եւ Մարթայի տունը՝ Ղազարոսը յարուցանելու եւ Զաքէոսի տունը՝ փրկութեան մեծ աւետիսը տալու անոր, պարտինք միշտ խորհիլ թէ մեր տուները Անոր ամէնէն սիրելի օթեւաններն են, եւ թէ Անիկա մեր տուներուն մէջ միշտ ներկայ է իբր նահապետ; իբր օրէնսդիր, իբր մխիթարիչ, իբր փրկիչ եւ նոյն իսկ իբր բուժիչ բժիշկ։ Այն Քրիստոնեաները որ միշտ սովոր են իրենց տուներուն մէջ խռովութիւն ունենալու, հայհոյելու, անպարկեշտ խաղեր կանչելու եւ անօգուտ խաղեր խաղալու, կրնանք ըսել թէ անոնց տուները իսկապէս դժոխք եղած են եւ անոնք Քիստոսի օթեւանը դեռ բնաւ գտած չեն, վասն զի Քիստոսի օթեւանին մէջ ժամանակը բոլորովին սիրոյ խօսակցութիւններով, Սբ. Գրոց ընթերցմամբ եւ աղմոսներով ու հոգեւոր երգերով կ'անցնի։ Մեզմէ որո՞ն տունը այսպէս է, լաւ խորհինք։

Հինգերորդ, մեր սրտերը օրհնան են Քիստոսի։ Մենք կը փափաքինք եւ կ'աշխատինք Քիստոսի օթեւանը փնտռելու եւ գտնելու։ Հարկ չկայ չատ հեռուները երթալու, միայն մտիկ ընենք թէ ինք ի՛նչ կ'ըսէ այս մասին, «Թէ որ մէկը զիս կը սիրէ, իմ խօսքերս պիտի պահէ ու իմ Հայրս զանիկա պիտի սիրէ եւ անոր պիտի գանք ու անոր քովը օթեւան պիտի ընենք» (Յովհ. ԺԴ. 23)։ Ինչ վսեմ խոստում, եւ քանիո՜ն քաղցր կը հնչեն այս բառեր հաւատացեալի մը ականջին։ Իմ սիրտս, օթեւանն Քիստոսի։ Ինչ զարմանալի խորհուրդ։ Արդեօք սրեւէ թաչկինակի մը մէջ կրնա՞յ ծրարուիլ։ Արդեօք Խաղաղական եւ Ատլանտեան ովկիանոսները կրնան ամփոփուիլ մանոցի մը մէջ։ Արդեօք ամբողջ տիեզերք կրնան սեղմուիլ ընկոյզի մը կեղեւին մէջ։ Սակայն իմ Տէրս, զոր տիեզերք չեն կարող բովանդակել, պիտի օթեւանի իմ սրտիս մէջ։ Մեզ անկարելի երեւցած այս բանը եւ այդ գործութիւնը Հոյը սէրն է միայն։ Օ՜ն, ուրեմն, պարպենք մեր սրտերը այն ամէն բաներէն որոնցմէ կը զզուի մեր Փրկիչը։ Մեր սրտերը սիրով լայն բանանք եւ սպասենք, եւ փորձով պիտի տեսնենք թէ վերջապէս մեր սրտերը իրօք օթեւան եղած են Քիստոսի։ Եւ մենք գրեթէ ամէն օր Անոր ներկայութիւնը պիտի վայելենք այս մօտաւորագոյն օթեւաններուն մէջ։ Եւ վերջապէս

Վեցերորդ, պակսիս չկայ ըլլ նոր Երուսաղէմն է նախան Ե Հշխնշնաոր օրհնան Քիստոսի։ Արդարեւ վերը յիշուած օթեւաններուն մէջ պիտի գտնենք զՔիստոս, բայց որպէս թէ վարագուրին ետին։ Քիստոս ունի մշտնջենաւոր օթեւան մը, ուր վրկեալք պիտի տեսնեն զինքը դէմ առ դէմ ինչպէս որ է։ «Ի տան Հօր իմոյ օթեւանք բազում են,» այնպիսի օթեւաններ, որ իրն են, բայց մերիններն ալ պիտի ըլլան։ Ըստ Քայտնութեան Քովհաննու, Նոր Երուսաղէմն է այն, որուն բարձր պարիսպները, միակտուր մարգարտեայ դրռները, թափանցիկ ոսկւով ծածկուած հրապարակը, այնչափ չեն հրապուրեր զիս որչափ անոր մէջ գտնուած տաճարը եւ ճրագը։ «Եւ անոր մէջը տաճար չտեսայ, ինչու որ Տէր Աստուած Ամենակալն ու Գառնուկը անոր տաճարն է ու անոր ճրագը Գառնուկն է» (Քայտ. ԻԱ. 22)։ Եթէ Անդրէաս եւ իւր ընկերը Պետրոսէ Գառը գտան իւր երկրաւոր օթեւանին մէջ եւ կարճ ատեն մը վայելեցին անոր ներկայութիւնը, փրկեալոց մեծ բազմութիւնը պիտի գտնէ Գառնուկը Վերին Երուսաղէմի մէջ եւ պիտի վայելեն զԱնի յաւիտեանս յաւիտենից։ Բայց, ա՜ւ, անոնք որ վերը յիշուած հինգ օթեւաններուն մէջ չեն գտներ զՔիստոս մինչդեռ աշխարհի մէջ են, զԱնիկա բնաւ պիտի չգտնեն յետ մահուան յերկինս։ Դարձեալ Քիստոսի օթեւանէն դուրս պիտի մնան «չուները, կախարդները, պոռնիկները, սպանութիւն ընողները, կռապաշտները եւ ան ամէնը որ սուտութիւնը կը սիրեն եւ կ'ընեն։»

Սեբաստիա ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Գ. ԹՈՐԻԿԵԱՆ

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ(*)
(Յ. Պոճէքեանէն)

Տէր հայրը։ Ընտանեկան կեանքի մէջ սարսափելի անակնկալներ եւ անորակելի դժբաղդութիւններ կան, որոց առջեւ մարդ կը չուարի։ Ընտանեաց հոր կորուստը, երիտասարդ զաւկի մը մահը փուշ փուշ կ'ընեն մարդուն մարմինը, բայց ասոնցմէ եւ ոչ մին հոգեբանական կնճիռներ կը թողու ետին որչափ մանկամարդ կամ չափահաս մօր մը մահը։ Այս պարադային հոր սիրտը բզքտուած է։ Ու իր սիրոյն առարկան ցուրտ հողին տակ չիրմուած ըլլալով իր կեանքն ալ տեսակ մը գերեզման կ'ըլլայ։ Մայրիկին ետեւը մնացած անզօր մանկիկները իրենց թփիկէն փրցուած ծաղկի նման կը սկսին թօչնիլ եւ սիրազուրկ մնալ։ Հայրը, կեանց պայքարը մղելու դատապարտուած, իր մտաց հաւասարակշռութիւնը կորսնցուցած ժամանակ ուժ չունի մօր ու հօր պարտքերը միանգամայն կատարելու։ Կեանքի ամէնէն սոսկալի առեղծուածը կ'ելլէ իր առջեւ, հոգիի կռիւը կը սկսի։ Մէկ կողմէն չուզեր իր սիրելիին յիշատակը պղծել՝ ձեռքն ու սիրտը նոր կնոջ մը տալով, միւս կողմէն կեանքի անողոք պարագաները, անխնամ որբուկները եւ կեանքի բեռը միայնակ կրելու սոսկալի մտածումը զինք ակամայ կը հարկադրեն նոր միութիւն մը կազմելու։ Այսպէս

(*)Տես Ա-երորդէի 21 թիւը։

ընտանեկան սեմէն ներս կը մտնէ նոր երեւոյթ մը, մեղրով ու մրուրով բաղադրուած նոր էակ մը — խորթ մայրը։ Մայր ու խորթ յատկութիւնները երկու հակաձիգ ոյժերն են որ ստիպուած են նոյն անձին վրայ միանալ։ Արուեստական մօր չափ կեղծ բան չկայ տիեզերքին մէջ։ Բնութեան մէջ տարբեր ոյժեր իրարու դեր կրնան խաղալ, բայց հարազատ մօր մը դերը եւ ոչ մէկ արարած։ Մայրը հարազատ բնածին սիրոյ մարմնացում մ'է, այդ բնականութեան դրոշմը անկեղծելի է։ Հարազատ մայրը քիմիապէս բաղադրուած է զաւկին, խորթ մայրը մեքենապէս. մեքենական մայրութիւնն ալ հակասական է ինքնին։ Խորթ մայրը արտաքին պահապան մ'է քան ներքին նուիրուած, եւ քանի որ երկու չարեաց փոքրագոյնը ընտրիլ անխուսափելի օրէնք մ'է կեանքի, աւելի լաւ է որբուկ մը պահապան եւ տունը նեցուկ մը ունենայ քան թէ բոլորովին քայքայուի։ Եթէ տան հայրը ծերութեան սահմանները թեւակոխած է եւ զաւակները ինքզինքնին կերպով մը ճարճրկելու չափ մեծցած են, լաւագոյն կերպը կրկին ամուսնութենէ զգուշանալն է տանը ներքին խաղաղութիւնը անդորր ու մեռնող մայրիկին յիշատակը սուրբ պահելու համար։ Կարգ մը ծերուկներու նոր տուսին մը ունենալու մարմաջին չափ տղայական բան չկայ։ Այս տեսակ միութիւններ սոսկ միսի միութիւններ են չէ թէ սրտի, հասարակաց կարծիքը իրաւամբ կը կատղի ասոնց դէմ։ Մէկ ոտքը գերեզմանին մէջ դնել ու նոր կեանք մը ձեռնարկելու փափաքիլը պժգալի իմաստակութեանց չարքը կրնանք դասել։

Խորթ մօր ընտրութիւնը չափազանց իմաստութիւն եւ կշռադատում կը պահանջէ։ Ամուսնացող այրեր երբեմն երիտասարդական կեղծ աւիւնէ մը ներշնչուած յիմար ընտրութիւն կ'ընեն։ Մանկամարդ օրիորդ մը կամ հարս մը կնութեան կ'առնուն անոնց դեղեցկութենէն թելադրուած՝ առանց մտածելու թէ տարիքներու անհաւասարակշռութիւնը, զաւակներ խնամելու պահանջը, ընտանիք մը վարելու պարագան կամ ասոնց արտադրյթ եղող խոհեմութիւնը տարբեր ընտրութիւն մը կը հրամայեն։ Երկրորդ ամուսնութեան մէջ նկատողութեան առնուելու են կազմախօսական օրէնքները, որոց զեղծումը ոճրագործութիւն է։ Նոր մայրիկն ըլլալու է կեանքի ցաւերուն մէջ թրծուած, փորձառութեան դասերովը հրահանգուած մէկը, որպէս զի կարենայ չարիլ մայրազուրկ մանկիկները, որպէս զի խորթ մօր տպաւորութիւնը չթողու զաւակաց վրայ եւ զանոնք ապստամբութեան չդրգռէ։ Որպէս զի կարենայ երկան խոցոտած սիրտը փաթթել եւ տանտիկնոջ պարտքերը կատարել անթերի։

Կնքուած նոր ամուսնութեան մէջ այրը փափկանկատ ըլլալու է որ ոեւէ կերպով չվիրաւորէ իւր կնոջ զգացումները։ Ոեւէ ակնարկութիւն չընել իւր հին կնոջ սիրոյն ջերմութեանը, ընտիր բարեմասնութեանցը նկատմամբ։ Զուգակշռի դնելու չէ հին ու նոր կինը, անիծելու չէ նոր միութիւնը՝ երկնէկ տալով անցելոյն։ Սա տեսակ պարագաներու տակ կնոջ արժանապատուութիւնը կը վիրաւորուի, սէրը կը մեռնի ու կինը կը սկսի մեզերայ մը ըլլալ ընտանեկան յարկին մէջ, յաջորդաբար նորանոր դժբաղդութիւններ բերելով զաւակաց ու էրկան գլխին։ Չեմ ըսեր թէ էրիկը թող մոռնայ իր հին կնոջ յիշատակը, քա՜ւ լիցի։ կրնայ գոյն լուիկ

պաշտել իր օրտին մէջ, բայց քանի որ միու-թեան նոր ուխտ մը ըրաւ, իր սիրտը նորի մը ընծայեց, օրէնքն ու բարոյականը կը պահանջեն որ միութիւնը հարազատ ու զօրաւոր ըլլայ։ Նոր կինը արդէն հոգեբանական օրէնքով մասամբ կը կասկածի իւր երկան սիրոյն՝ խորհելով թէ հին սիրականի մը աճիւնը իրմէ աւելի կը պաշտուի. եթէ ոեւէ նշան տեսնէ աս մասին, կասկածը իրականութեան կը փոխուի, սէրը ատելութեան ու վրէժխնդրութեան։ Երբ այրը անխղճօրէն վարուի ամուսնոյն հետ, զաւակները թեւ կ'առնեն եւ չարունակ կը խոչտանգեն իրենց նոր մայրիկը որ այլեւս իրենց համար բըռնազբօսիկ էակ մը կը դառնայ, սազոյէլ մը տնկուած իրենց յարկին տակ։

Ընդհանրապէս տան մը խելահաս եւ մեծցած զաւակներն են որ, խորթ մայր մը ուննալը իրենց անարդանք նկատելով եւ իրենց հօր կրկին ամուսնանալուն չհաւնելով, ինքզինքնին մօր հոգածութենէն ազատ զգալով, քինախնդրութեան զգացում մը կը մշակեն անոր դէմ, խուլ ատելութեամբ լեցուած կռիւ կը հանեն, կը պոռան՝ ամբողջ թաղին այնպէս մը գիտցնելով թէ իրենց խորթ մայրը տուն ու զաւակ չկրնար չահիլ։ Արդարութիւնը, խոհեմութիւնը, օրդիական պարտաւորութիւնը, ազնուութիւնը ասոր հակառակ ընթացք մը կը պահանջեն մեծ տղէն։ Ընտանեաց չահն ալ նոյնը կը չեշտէ։ Աս կարգի տղայ մը յիմար յանցաւոր եւ գէշ օրինակ է։ Զաւակներ արէնն ալ մեծ ու փոքր հնազանդ ըլլալու են իրենց խորթ մօր քաղաքավարութեամբ. ազնուութեամբ ու գորովով վարուելու են անոր հետ. խորթութեան կասկածի նշոյլ մը անգամ տալու չեն. կասկածը եղեռնագործութիւն է, քանի որ ան զիրենք կը հոգայ, կը խնամէ երբ մխիթարութենէ զուրկ օրբուկներ են, պէտք է իրենց մսիներովը եւ երախտագիտական զգացումներովը քաջալերեն զայն եւ ցնծութեան մշտաբուղխ ակ մը ստեղծեն անոր մէջ։ Երբ խորթ մայր մը իր խորթ զաւակներէն սէր ու քաղցր վարմունք կը ստանայ, իր զգացած երանութիւնը անհուն է։ Զաւակներ լքելու չեն խորթ մայրը երբ հայրիկը մեռնի։ Ոմանք աս պարագային ակնկառոյց կը նային. որչափ հայրիկին ողջ է, անկէ ամչնալով կամ վախնալով կը լռեն. երբ մեռնի, իրենց ոլաքները կը սկսին նետել անոր դէմ, անոր հետ չարունակ կռուիլ ու օր մը գոնէն փողոցը նետել, անշուշտ տեսակ մը քաջութեան, գոհունակութեան զգացումով որպէս թէ իրենց մեռած մօր պատարագ մատուցած ըլլային եւ հօր սրբապղծութիւնը քաւած։ Աս ցնորական հերոսութիւն է։

Ամէն խորթ մայր զգացումով ու սիրով խորթ չէ։ Հազուագիւտ չեն խորթ մայրեր որ հարազատ մօր մը չափ ու անկէ ալ աւելի գուրգուրանք կը չոայլեն իրենց զաւակներուն վրայ, բոլոր զօրութիւնով կ'աշխատին տան պայծառութեանը, խենդի պէս կը սիրեն իրենց այրը եւ հակառակ անտեղի զրոյցներու, զրպարտութեանց եւ կոչտ վարմանց՝ իրենց պարտականութենէն մազի չափ չեն չեղիր։ Խորթութեան դէմ նախապաշարուելու չենք. իրողութիւնները հակառակն ալ ապացուցած են եւ մենք իրողութեանց առջեւ պէտք է դլուխ ծռենք։ Մեր զգացումները պարտինք զսպել։ Փոխադարձաբար խորթ մայրն ալ ջանալու է հարազատ մօր մը չափ գորովով սիրել Նախախնամութեան իրեն ուսին վրայ դրած եւ իր հաճութեամբ ստանձնած ծանր բեռը։ Պէտք է Աստուածային աւանդ մը նկատէ այդ զաւակները եւ փափկանկատութեամբ խնամէ զանոնք։ Զգուշանալու է խիստ միջոցներ ձեռք առնելէ զանոնք կրթելու։ Աստնք զաւակներու մէջ հակակրութիւն կը չինեն եւ մօր խորթութիւնը կը չեշտեն։ Խորթ մայրը իր խորթ ու հարազատ զաւակաց մէջ խտիր դնելու չէ. կնճիռը ճիշդ այդ կէտէն կը սկսի։ Զանոնք հաւասարապէս խնամելու է որ եղբայրներ իրարու դէմ չդրնուին։ Խորթ մայրը խոհեմ, աչալուրջ, հեռատես ու հոգեբան ըլլալու է որ իր փափուկ պաշտօնը կատարելու առնն դիրքը չվտանգէ. Զուարթութեամբ կատարելու է պարտքերը. մելամաղձոտութիւնը կը մատնէ խորթութիւնը։

Խորթ մօր աչքը բաց ըլլալու է, ականջը խուլ, սիրտը ծովու չափ լայն։ Իւր խորթ զաւակաց տղայական ակնարկները համբերութեամբ տանելու է, մանաւանդ ազգականներու, դրացիներու, հոս հոն խօսք ցանող, կռիւ յարուցանող քսուներու զրպարտութեանց բնաւ ականջ կախելու չէ որ ամչնան, զղջան ու լեզուներնին ներս քաշեն։ Բնական է որ խորթ մօր մը դէմ աս կարգի զրոյցներ չըլլին, որովհետեւ շատ մը խորթ մայրեր տեղի տուած են, ու հասարակաց կարծիքը այնպէս չինուած է թէ խորթ մայրը չատ մը անպատեհ բաներու ծնունդ կու տայ։ Խորթ մայրեր, երբ իրենց պարտքը սիրայօժար կատարեն, գովեստի արժան կ'ըլլան։ Անոնք անողոք բաղդին գործած մէկ ոճիրը կը քաւեն, որտեր սիոփելով ընտանիք մը կը վերածնին։

Ը.

Ծնողք էք օրինակ

Հօր ու մօր պարտքերը առանձինն ու մանրամասնաբար թուելէ վերջ յարմար տեղն է աւելի կենսական կէտ մը ուշադրութեան առնուլ որ երկուքին հաւասարապէս կը վերաբերի։ Արդէն տեղ տեղ անուղղակի ակնարկուեցաւ, սակայն այս կէտին կարեւորութեանը համար կ'արժէ աւելի որոշ չեշտել զայն։ Մանկիկը տպաւորութեանց ենթակայ էակ մ'է. տպաւորութիւնները դրսէն կու գան. մանկան չրջավայրը ծնողքն է, հետեւարար մանկիկը ծնողքէն կ'ընդունի տպաւորութիւններ զգալաբար կամ անզգալաբար, որք մինչեւ իր կեանքին վերջը կը տեւեն։ Մանկիկը կամքի անկախութիւն չունի, հետեւաբար զուրկ է ինքնավարութենէ. վերացեալ բաներ ըմբռնելու մտքի կեդրոնացումը չունի եւ ուստի թանձրացեալ էակներէ կ'առնէ իր աղդեցութիւնները։ Մանուկը գերազանցօրէն կրաւորական էակ մ'է եւ ապահովապէս իր ծնողաց պատկերը կը փայլեցնէ իր կեանքին մէջ։

Մանուկները դէտեր են, հսկիչներ ծնողաց բարոյականին։ Անոնք պատուաւոր հիւրեր են, անմեղութեան տիպարներ որոնցմէ ծնողք պատկառանք զգալու են։ Ծնողք չատ անգամ ինքզինքին ազատ կը զգան իրենց զաւակներու ներկայութեան ընելու ինչ որ ուզեն. կը խորհին թէ մանուկները չնչին էակներ են։ Սխալ է այս կարծիքը, մանկիկները բծեղնէղէն հրեշտակներ են որ զմեզ զգուշացնելու են մեղքի ճաշակէն. առաքինութեանց պահապաններ են, ամէնէն սուր քննադատները, ամէնէն անողոք դատաւորները կեանքին։ Քանի որ մեր կենցաղը անոնց կեանքին ճակատագիրը կը չինէ, չատ զգո՛յշ ըլլալու ենք անոնց ներկայութեան։

Ծնողք պարտին զգուշանալ իրենց լեզուի գործածութեան։ Անպարկեշտ խօսք, կոշտ բանաձեւ, անէծք, հայհոյութիւն ընաւ ելլելու չէ անոնց բերնէն։ Այդ խօսքերը մեռեալ տառեր չեն, այլ կենդանի մանրէներ որ կը փոխանցին մանկան հոգւոյն մէջ։ Կը ներարկին անոր նկարագրին խորշերը, երեւակայութեանը մէջ կը թափանցին եւ հետզհետէ աճելով գձուձ երեւակայութիւններու, պիղծ մտածումներու, ապականեալ արարքներու լեզէոն մը կ'արտադրեն։ Մանուկը առաջ անզգալաբար կ'ընդունի, կը յեղյեղ մտքին մէջ, օր մը անոնց ահեղլի խմաստին ալ կը թափանցէ ու կ'իրնայ ապականութեան ծանծաղուտը։ Սեւելի լաւ է որ ծնողաց լեզուն իրենց գմացը փակչի, բերնին մէջ չորնայ քան անպարկեշտ բառեր թոթովէ ամբիծ մանուկներու ներկայութեան։ Կան զարչելի ծնողքներ ալ որ տղուն հայհոյութիւն կը դասաւանդեն եւ հպարտութիւն մը կը զգան երբ ան կրնայ ճարտարութեամբ հայհոյել։ Սուտն ու բամբասանքը, ծաղրն ու չողոքորթութիւնը լեզուի ուրիշ չարիքներ են որոնցմէ զգոյշ ըլլալու են ծնողք։

Ծնողք իրենց կենցաղին ու կենցաղավարութեանն ալ զգոյշ ըլլալու են։ Գինովութիւն, խաղամոլութիւն, անառակութիւն բոլորովին արգելուած են հօր մը, որովհետեւ զաւակները նմանողաբար նոյն ընթացքին կ'առաջնորդուին։ Խարդախութիւն, պորտաբուծութիւն, մուրացկանութիւն դիւրաւ օրինակելի յատկանիշներ են որ տղուն տնտեսական ու բարոյական ապագան կը վտանգեն։ Կոշտութիւն, անդթութիւն տարափոխիկ ախտեր են։ Մելամաղձոտութիւն, չաղակրատութիւն, խծբծանք, յոռետեսութիւն ոսկորներուն մինչեւ ծուծը կը թափանցեն։ Չանրային գործոց հանդէպ չեզոքութիւն, կրօնական անտարբերութիւն մամբողջապէս կը կաղապարուին մանկան վրայ։ Կռուասիրութիւն, քինախնդրութիւն նենգամտութիւն մանուկնդ մօր ու հօր անձին վրայ առարկայացած՝ անխուսափելի ախտեր են։ Ծնողք լաւ գիտնալու են թէ իրենց բնութիւնը, նկարագրի յատկանիշները, չուկայի յարաբերութեանց եղանակները, նիստ ու կացը, չարժուձեւերը ամէնն ալ կ'ազդեն, կը տպաւորուին մանկան վրայ։

Հայրական պարտաւորութիւնը, մայրական սէրը, ծնողական նուիրականութիւնը, արդարութիւնը, մարդկութիւնն ու կրօնը ամէնն ալ կը տրամադրեն որ ծնողք իրենց ընթացքը կանոնաւորեն եւ իմաստութեամբ գործեն։

Դրական առաքինութիւններն ալ փայլելու են ծնողաց վրայ — աշխատասիրութիւն, հաւատարմութիւն, այլասիրութիւն, ուղղամտութիւն, բարոյական կորով — որպէս զի մանկիկը ամէն կարգի բարեմասնութիւններով զարդարուի եւ տիպար մարդ ըլլայ։

ՄԱՆԿԱՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆ

(Ա. Զ. Եղյեան, Եզեսիա)

Խոստացած էինք առաջին պատեհութեամբ պատասխանել Ց. Ց. Թորիկեան էֆ.ի «Բաց Նամակին», որ երեւցաւ Թերթիս 10–11 թուոյն մէջ։ Սակայն ուշացուցինք կատարել մեր խոստումը, զի արգելուեցանք առաւել կարեւոր գործերով։ Քանի մը քաղաքներու մէջ եղածին պէս հոս ալ այցելեց Սուրբ Հոգին, եւ այս միջոցին մենք չէինք կրնար, գրեթէ չէինք ուզեր ալ, խորհիլ կամ գրել ուրիշ բաներու վրայ։ Բայց որովհետեւ գիտենք թէ կը սպասուի մեր պատասխանին, չենք ուզեր աւելի ուշացնել զայն։

1900 տարւոյ Ապրիլեան 47, 48, 49 եւ 51 թիւերուն մէջ երեւցած մեր յօդուածներուն գլխաւոր եւ միակ նպատակն էր ցուցնել այն սերտ առնչութիւնը որ կայ Մկրտութեան եւ եկեղեցւոյ Անդամ ըլլալուն մէջտեղ։ Ուզեցինք ցուցնել թէ ամէն դէպքում — մեծ թէ պզտիկ — եկեղեցւոյ անդամ է, ըլլալու է, եւ իրրեւ այսպէս ալ ընդունուելու եւ ճանչցուելու է։ Մինչեւ այսօր կը հաւատանք, եւ հիմա աւելի հաստատուած ենք, թէ Սուրբ Գիրք այսպէս կ'ուսուցանէ եւ կը պահանջէ ալ։ Այն ատեն երբեք չմտածեցինք ցուցնել թէ ո՛րն է ուղիղ — մանկամկրտութիւնը թէ չափահաս մկրտութիւնը։ Թէպէտ մենք անձամբ սիրելագոյն կը համարինք վերջին կերպ մկրտութիւնը, բայց չենք պահանջեր որ մեր եկեղեցիներն որդեգրեն զայն, զի մանկամկրտութիւնն ալ, կը սովրինք թէ, Սուրբ Գրական եւ Աստուածահաճոյ է։ Կ'ընդունինք թէ կարգ մը յարակից անպատեհութիւններ եւ զեղծումներ ունի մեր ներկայ ղրութիւնը, բայց անոնք մանկամկրտութենէն չեն, հապա զայն Սոփոթոյ օղաքին պէս չկատարելէն, եւ Քրիստոնէական–Ծնողական դաստիարակութեան զանց առնուելէն։ Եւ պէտք է որ ընդունինք թէ չափահաս մկրտութիւնն ալ իրեն յատուկ անպատեհութիւններն եւ զեղծումները կրնայ ունենալ, ինչպէս որ կ'ունենայ ալ։

Մեր յօդուածներն ուշադրութեամբ կարդալով տեսանք թէ ան՝ ընթերցողին կու տայ տպաւորութիւնը թէ հեղինակը Մկրտականն մ'է։ Այս պատճառաւ, կ'երեւի թէ, հետաւոր եւ անծանօթ Մկրտական եղբայրներ իրենց ուրախութիւնը եւ չնորհակալութիւնը յայտնելով մեզի՝ խնդրեցին որ մեր գրիչը գործածենք ի նպաստ Մկրտականութեան։ Իսկ մեզի ծանօթ բարեկամներէ ոմանք ալ, ընդհակառակը, նեղացան մեզի որ այն յօդուածներով մանկամկրտութիւնը հերքած կ'ըլլանք (անուղղակի)։ Կը կարծենք թէ Թորիկեան էֆ. ալ ոչպէս հասկցեր է որ մենք չենք ընդունիր մանկամկրտութիւնը, զոր ինքն (արդէն կը խոստովանի թէ) չկրնար համաձայնեցնել Նոր Կտակարանի սկզբունքներուն։ Մենք Մկրտական չենք, եւ ոչ ալ կարեւորութիւն կու տանք այս կամ այն յարանուանութեան անունով կոչուելուն, բայց կը փափաքինք որ Ադուենթիստը — ե՛րբ եւ ո՛ր կերպն ալ ըլլայ — կոպտութենէ այն նեղ պայմաններուն հակառակ որոնցմով Սատանայ խօսքը եղծանելոտած է զայն։ Ըսինք արդէն թէ մենք անձնապէս նախընտրած ենք չափահաս մկրտութիւնը, բայց կ'ընդունինք թէ երախայից մկրտութիւնն ալ Սուրբ Գրական է եւ բոլորովին համաձայն թէ՛ Հին եւ թէ՛ Նոր Կտակարաններուն ուսուցման։ Եթէ ուրիշ կ'ըլլայ այս՝ անպատեհութիւններու, ըսինք սակայն թէ չէ պատճառ։ Չափահաս մկրտութիւնն ալ ուրիշ կ'ըլլայ նման կամ ուրիշ զեղծումներու, զի չկան չափահաս մկրտեալներ որք տակաւին Քրիստոնեայ չեն։ Ինչպէս որ կրնանք խարուիլ ծնողքի մը հաւատքին եւ հաւատարմութեան մասին եւ մկրտել իր երախայն, նոյնպէս կրնանք խաբուիլ չափահասի մը նկատմամբ։ Եւ միակ պատճառը, որով մենք կը նախընտրենք առանց մկրտութեան մեծցնել մեր զաւակները, սա է որ կը նախզգանք թէ մեր ուրախութիւնը աւելի անոյշ եւ կրկնապատիկ պիտի ըլլայ, երբ տեսնենք որ անոնք էվոլիւցիոնէ եւ կամաց կամ նուիրեն իրենց անձերն Քրիստոսի։ Կը կարծենք նաեւ որ այսպիսի նուիրումով մը անոնք առաւել յօժար, հաւատարիմ եւ օգտակար պիտի ըլլան իրենց Քրիստոնէական ծառայութիւններուն մէջ։ Աւելի աղէկ չէ՞ որ մեր զաւակներուն կամքը գործօն դերը կատարէ այս նուիրումին մէջ։ Ասով հանդերձ բանաւորութիւն եւ անուշութիւն կը գտնենք նաեւ մանկամկրտութեան մէջ։ Դեռ երէկ մկրտեցինք 19 երախաներ, որոց ոչ մէկը տակաւին ապրած էր իրենց քոյոյն չափ ամիսներ։ Մենք չհարցուցինք թէ այս անմեղ գառնուկները գիտութիւն եւ հաւատք ունի՛ն, բայց ջանացինք զգացնել մկրտող ծնողաց թէ իրենք «Աստուծոյ հաճելի» կերպով նուիրում կատարելու վիճակ ունի՛ն։

Մանկամկրտութիւնը Քրիստոնեայ կամ ճշմարտապէս հաւատացեալ ծնողք մը կ'ենթադրէ, ինչպէս որ կը պահանջէ ալ։ Եւ ուստի օրինաւորապէս գործադրելի է Քրիստոնեայ ընտանիքներու (չենք ըսեր եկեղեցւոյ) մէջ։ Մինչդեռ չափահաս մկրտութիւնը միշտ Առաք. գործին հետ կ'երթայ կոտպալտ երկիրներու մէջ։ Իբր այսպէս, ուրեմն, մանկամկրտութիւնը բացառութեան մը պէս էր առաքելոց օրերը, երբ նոր կը կազմուէին Քրիստոնեայ ընտանիքները, եւ չափահաս մկրտութիւնն ըլլալու էր, բնականաբար, պահանջեալ կամ տիրող կանոնը եկեղեցւոյն։ Հիմա ալ այսպէս չէ։ Միսիոնարներ նախ կը քարոզեն չափահաս հեթանոսներուն, եւ կը մկրտեն խելահաս նորադարձները, եւ ապա անոնց զաւակները։ Մանկամկրտութիւն երբեք նշանակութիւն չունի առանց ծնողին հաւատքին եւ առանց երաշխաւորութեան Քրիստոնէական դաստիարակութեան։ Ասոնց մասը մանկամկրտութիւն սրբապղծութիւն է։

Ոմանք կը կարծեն թէ մանկամկրտութիւն առաքելական չէ, եւ թէ չատ հազէն մուտ գտաւ այն՝ եկեղեցւոյն մէջ։ Եկեղ. Պատմ. կը հերքէ այս գաղափար։ Ի սկզբան ծնողաց կամքին թողուած էր այս բան։ Ոմանք կը մկրտէին իրենց երախաները, մինչ այլք կը սպասէին մինչեւ անոնց չափահասութիւնը։ Պողիկարպոս, աշակերտ Յովհաննէս առաքելոյն, մկրտուած էր ի մանուկ տիոց։ Յուստինոս վկայ կ'ըսէ թէ իր օրով երկու սեռէն ալ չատեր կային, 60–70 տարեկաններ, որք «ի մանկութենէ Քրիստոսի աշակերտ» եղած էին։ (Թէ ասոնք մկրտուած էին, յայտնի է սա իրողութենէն՝ որ անատեն ոչ ոք կը նկատուէր իրրեւ «աշակերտ Քրիստոսի» առանց մկրտուելու)։ Կ'ըսէ նաեւ, «մենք, որ Քրիստոսով Աստուծոյ մօտենալու արտօնութիւնն ունինք, ընդունած չենք Թլփատութիւնը որ մարմինով է, այլ հոգեւոր Թլփատութիւնը։ Եւ մենք, որ մեղաւոր ենք, զայս կ'ընդունինք, Աստուծոյ ողորմութեամբը, Յիսուս Քրիստոսով։» կ'ուզէ ըսել, «հոգեւոր Թլփատութիւնը կ'ընդունինք Յիսուս Քրիստոսով։» Յուստինոս այսպէս պիտի Հանդիպադրէր Նիկոդեմոս եւ Յիսուս Քրիստոսի, եթէ վերջինը առաջնոյն պէս ընդարձակ գործածութիւն չունենար Քրիստոնէից մէջ, ինչպէս առաջինը ունէր Հրէից մէջ։ Երանոս, աշակերտ Պողիկարպոսի, կ'ըսէ, «Քրիստոս եկաւ փրկելու ամէնը իրմով։ Ամէնը, կ'ըսեմ, որոնք Անով վերածին ենան են Աստուծոյ, երախաներ, մանուկներ, պատանիներ, երիտասարդներ եւ չափահասներ։ Ան երախայ եղաւ երախաներու համար, որ սրբէ զանոնք. եւ մանուկ եղաւ մանուկներու համար, որ զանոնք ալ սրբէ։» Ըստ այս Հայրապետի գործածութեան, «վերստին ծնանիլ Աստուծոյ» կը նշանակէ Յիսուս Քրիստոսի մկրտուեցաւ ի մանկութեան, եւ կը հաստատէ թէ մանկամկրտութիւնը ոչ միայն կը տիրէր իր դարուն (2րդ), այլ թէ իրրեւ եկեղեցական սահմանադրութիւն փոխանցուած էր առաջին դարէն։ «Եկեղեցին մանուկները մկրտելու սովորութիւնը ընդունած է առաքեալներէն,» կ'ըսէ ան։ Եւսեբիոս կ'ըսէ թէ Քրիստոնէական վարդապետութիւնը Որոգինեսի հաղորդուեցաւ «իր նախահայրերէն,» որոց ժամանակը առաքելոց կը հասնի։ Կղեմէս ալ, մկրտութեան ակնարկելով, կ'ըսէ, «Մանուկները ջուրէն կը հանուէին։» Առաջին 3 դարերուն մէջ Տերտուղիանոս է միակ անձը որ կ'առարկէ մանկամկրտութեան։ Ատի չ'երեւիր որ Առաքօրերէն եւոքը մինչեւ այս անձ, որ ապրեցաւ 160–240 Ք. Տ., մանկամկրտութիւնը նորութիւն մը չէր։ Զի եթէ ըլլար, եկեղեցւոյն մէջ յեղափոխութիւն մը, գէթ զօրաւոր բողոք մը, յառաջ բերելու էր։ Ասանկ բանի երբեք ակնարկութիւն մը չըլլալը կը նշանակէ որ առաքելական էր այն։

Պէտք է յիշել, սակայն, թէ կային չատ մը Քրիստոնեայ ծնողքներ որք իրենց զաւակները չէին մկրտեր։ Զորս նշանաւոր հայրապետներ մկրտուեցան ի չափահասութեան։ Եպիսկոպոսի մը եւ բարեպաշտ մօր մը զաւակ՝ Գրիգոր Նազիանզացի մկրտուեցաւ 30 տարեկան, նոյնպէս մեծն Վասիլիոս։ Աւիղնէն ազնիւ Քրիստոնեայ մայրերէն միոյն որդին՝ Ոսկեբերան չմկրտուեցաւ, մինչեւ որ դարձի եկաւ, եւ սուրբ Մոնիկէի տղան Օգոստինոս 32 տարեկան էր երբ մկրտուեցաւ։

Դժուար չէ, ուրեմն, տեսնել թէ իսկզբան մանուկ կամ չափահաս մկրտելը կամաւոր էր, եւ թէ մանկամկրտութիւնը առաւել ընդհանուր կիրարկութիւն ունէր Քրիստոնեայ ընտանեաց մէջ։ Սակայն երբ փոխուեցան գաղափարները, եւ խորհուեցաւ թէ մկրտութիւնը անհրաժեշտ պայման է փրկութեան, թէ ոչ ոք կրնար փրկուիլ առանց մկրտուելու, այն ատեն չափահաս մկրտութիւնը սկսաւ տեղի տալ՝ մինչեւ որ գրեթէ բոլորովին վերցուեցաւ եկեղեցիներէն։ Ատի սկսեալ, եւ նոյն խորհուրդով է որ, Արեւելեան եկեղեցիները մինչեւ այսօր կը մկրտեն իրենց նորածին զաւակները։

Բայց արդեօք կարեւոր խորհ մը կը դնէ՞ Սուրբ Գիրք այս երկու կերպերուն մէջտեղ։ կամ թէ մինչեւ իսկ անուղղակի կ'արգելո՞ւ մէկը կամ միւսը։ Կանխաւ յայտարարելու ենք որ մանկամկրտութեան նկատմամբ որոշ հրաման մը կամ օրինակ մը չենք գտներ Նոր Կտակարանի մէջ։ Բայց կրնանք չատ զօրաւոր տպաւորութիւններ քաղել անոր պատմութեան եւ վարդապետութեան հոգիէն, որք հրամանի չափ համոզիչ պիտի ըլլան մեզի։ Թէ՛ Հին եւ թէ՛ Նոր Կտակարաններ կը յանձնարարեն մանկամկրտութիւնը, եւ եթէ Քրիստ. մկրտութիւնը հաւարինք իբրեւ յաջորդ Մովսիսական Թլփատութեան, քան մը՝ որ մերժելու չենք բոլորովին, ան ատեն կ'ըսենք թէ Թլփատութեան հրամանով կը պահանջուի՛ մանկամկրտութիւն, եւ երբեմն կը թուի թէ Նոր Կտակարանի մէջ այս յանձնարարուած է աւելի քան չափահաս մկրտութիւնը։ Ցիրաւի մեր Տէրոջ վերջին հրամանը յաւետ կը վերաբերի այս վերջնոյն, բայց սա անոր համար է որ Ան կռապաշտ կամ անհաւատ աշխարհին նայելով խօսեցաւ զանոնք։

Երբ չափահաս կռապաշտ մը Թլփատութեամբ կ'ընդունուէր Իսրայէլի եկեղեցւոյն մէջ, իրեն հետ զաւակներն ալ կ'ընդունուէին նոյն կերպով։ Եւ որովհետեւ ոչ մէկ տեղ, Նոր Կտակարանի մէջ, արգելեալ է մանկամկրտութիւն, կրնանք կարծել թէ Աւետա-

րանի նախկին պաշտօնեաները նոյն կերպով կը վարուէին նորադարձ կռապաշտի մը զաւակին հետ, այսինքն թէ կը մկրտէին զայն իր ծնողին հետ։ Այս մակաբերութիւնը ազդուապէս կը զօրանայ սա իրողութեամբ որ Նոր Կտակարանի մէջ մկրտութեան վրայով գրուած բաղդատապէս քիչ հատուածներուն ոչ նուազ քան հինգը կը վերաբերին ընդհանուր կամ գոնէ մկրտութեան (Գոր. ժ. 2, 44–48, ԺԶ. 15, նոյն 33, Ա Կոր. Ա. 16, եւ Եբրեա Գոր. ԺԸ. 8)։ Այս հինգը յիշուած չեն անշուշտ իբրեւ հազուագիպ կամ մասնաւոր պարագաներ, այլ իբրեւ օրինակ առաքելոց ընթացիկ մեթոտներուն։

Ցիրաւի Նոր Կտակարանի մէջ հատաքը ներկայացուած է իբրեւ մեծագոյն եղանակաւորում մկրտութեան։ Բայց անտարակոյս այս սկզբունքը կը վերաբերի անոնց որ ընդունակ են հասկնալու։ Վասն զի մինչ մէկ կողմէն հատաքը կը պահանջուի նաեւ իբրեւ հրեայ պայման փրկութեան, եւ մինչ մանուկները տակաւին ընդունակ չեն հատատալու, միւս կողմէն ալ ամբողջ Սուրբ Գիրքը կ'ընդունի թէ փոքր տղայք կրնան փրկուիլ։ Եթէ այսպէս չէ, ուրեմն Մար. ԺԶ. 16ի եւ Յովհ. Գ. 18ի նայելով մանուկները, որոնք դեռ չեն կրնար հատատալ, կորսուած են։ Ան ատեն ո՞ւր դնենք Փրկողին խօսքը, «Երկնից թագաւորութիւնը ասոնցինը է։» Ցայտնի է որ անչնորհ հասկնալով պահանջը չափահասներուն համար է, եւ չէ թէ մանուկներուն համար։ Օրինաց տնտեսութեան մէջ մանուկները թլփատուելով կը ճանչցուէին իբրեւ արտօնուած կամ հաղորդ Աստուածային չնորհաց։ ուրեմն եթէ հիմա անոնք մերժուին մկրտութենէն, ըսել պիտի ըլլայ թէ Սիրոյ մեղմագոյն տնտեսութեան մէջ անոնք բաղդատապէս նուազ առանձնաշնորհուած են, եւ գուցէ մակաբերուի թէ բաղդատապէս աւելի անարդ կացութեան մէջ կը գտնուին։ Բայց «Յիսուս Մանուկ»ին չնորհքը կ'արգելու զմեզ ընդունիլ այսպիսի գաղափար։ Ան կ'ըսէ, «Թող տուէք, եւ մի արգիլէք զանոնք։» կ'ըսէ թէ անոնց մեղքերը թողուած են իր անուանր համար, եւ թէ անոնք կրնան ճանչնալ Հայրը (Ա. Յովհ. Բ. 12, 14)։ Մենք չենք գտներ միակ յիշատակութիւն մը թէ Քրիստոնեայ ծնողի մը զաւակը թողուեցաւ՝չափահաս ըլլալով մկրտուելու համար, բայց կը գտնենք թէ Պետրոս յորդոր կու տայ դարձի եկող Հրեաներուն որ մկրտուին, վասն զի ան արտօնութիւն մ'էր՝ որուած իրենց եւ իրենց «որդւոցը» (Գոր. Բ. 38, 39)։ Ասկէ աւելին կայ։ Պօղոս յայտնապէս կ'ուսուցանէ թէ հատատացեալ զաւակները արտօնեալ են ճանչցուելու իբրեւ «սուրբ,» մինչեւ անգամ թէպէտ ծնողներէն մին — հայրը կամ մայրը — ըլլայ «անհաւատ» (Ա. Կոր. Է. 14)։

Ցարդ յառաջ տարուած խորհրդածութիւններէն հետեւեալ մի քանի կէտերը նորէն կ'ուզենք նշանակել, որք մէկտեղ կը խօսին ի նպաստ մանկամկրտութեան։

1. Մկրտութեան՝ թլփատութեան հետ ունեցած վերաբերումը կը պահանջէ մանկամկրտութիւն։ Թէպէտ չենք ընդունիր թէ մկրտութիւն բոլորովին ճնմանութիւնը եւ պատկերն» է թլփատութեան, եւ թէպէտ կ'ընդունինք որ առաւել փառաւոր եւ էական տարր ունի իր բնութեան եւ նշանակութեան մէջ. ասով հանդերձ չենք կրնար մերժել թէ ան առմամբ մը յաջորդութիւնն է թլփատութեան եւ կը պարունակէ անոր նշանակութիւնը։ Ուրեմն վերաբանօրէն կը հետեւցնենք թէ քանի որ կը թլփատուէին իսրայէլացւոյն զաւակները, կրնան մկրտուիլ նաեւ Քրիստոնէին զաւակները։ Ցիսուս Քրիստոսի օրինական թլփատութիւնը կապակցած է հատատացեալոյն չնորհաց մկրտութեան հետ (Կող. Բ. 11, 12)։

2. Ցիսուսի խօսքերը կը պահանջեն մանկամկրտութիւնը։

ա. «Թող տուէք, եւ մի արգիլէք զանոնք ինծի գալէն. ինչու որ երկնից թագաւորութիւնը ասոնցինը է։» Երբ նկատենք Անոր դիրքը հանդէպ մանուկներուն, եւ Անոր սիրալիր վերաբերումը անոնց հետ, դժուար պիտի չզգանք ընդունիլ թէ մանկամկրտութիւնը Անոր կամքին համեմատ է։ Ինչպէս կը սիրէ զանոնք, կը գրկէ, կը համբուրէ եւ կ'օրհնէ, կը կարծէ՞ք թէ պիտի հակառակէր, թէ որ մկրտէին զանոնք։ Եթէ «երկնից թագաւորութիւն»ին որդիքն են անոնք, օրինաւոր չէ՞ որ նշանը, կնիքը, դրոշմը, կրեն իրենց ճակատներուն վրայ։

բ. «Թէ որ դուքն չըլլաք պղտ պէս չըլլաք, բնաւ պիտի չմտնէք երկնից թագաւորութիւնը» (Մատ. ԺԸ. 3)։ Կը տեսնենք, դուքն չըլլալ պղտ ըլլալը անհրաժեշտ պայման է հոգեւոր կեանքը ապրելու համար։ Ցիսուս կը յայտարարէ թէ չափահասներ հեռացած զատուած են այս հոգիէն, եւ թէ պէտք է որ դառնան գտնեն զայն։ Արդ, եթէ չափահասները «տղոց պէս» ըլլալով կրնան մտնել Աստուծոյ արքայութիւնը եւ կրել անոր նշանը, ինչո՞ւ համար պղտերն չրէնք չընդունին նշանը, որոյն է արդէն «երկնից թագաւորութիւնը։»

գ. «Գացէք բոլոր աշխարհ . . . բոլոր ազգը դաստիարակեցէք . . . եւ մկրտեցէք» խօսքը տիեզերական ձեւ մը ունի։ Անտեղի՞ պիտի ըլլայ, ուրեմն, կարծել թէ մեր Տէրը հատատացեալոց զաւակներն ալ կը պարփակէ իր մտքին մէջ։

3. Ա՛լ աւելի անտեղի չէ ըսել թէ Պենտեկոստէի 3,000ին մէջ չատ մը մանուկներ ալ կային, որոց ծնողքները բնականաբար, ինքնաբերաբար, պիտի ուզէին մկրտել զանոնք իրենց հետ, երբ մանաւանդ լսեցին որ բաւ Պետրոս,

4. «Խոստմունքը ձեզի է եւ ձեր որդւոցը։» Այս յայտնապէս բանաւոր կ'ընէ մանկամկրտութիւնը։ Թէ ինչ է խոստմունքը, Պետրոս խօսած է ի վերեւ (Գոր. Բ. 33, 38, 39)։ Արդ, եթէ Սուրբ Հոգին հատատացեալներուն «որդւոցն» ալ է, ինչո՞ւ համար անոր գործողութեան արտաքին նշանակին եղող մկրտութիւնն ալ չըլլայ անոնց։

5. Վերոնշանակեալ հինգ ընտանեաց (Կոռնելիոսի, Լիդիայի, Բանտապետին, Ստեփանէսի եւ Կրիսպոսի) տուներուն զէթ մէկ երկուքին մէջ մանուկներու գտնուիլը առաւել հաւանական չէ՞ քան թէ չգտնուիլը։ Եւ, ինչպէս ըսինք, այս հինգը միայն օրինակներ են բազմաթիւ ուրիշ «տուներու»–մկրտութիւններու։ Ցիրաւի բացարձակապէս ստոյգ չենք թէ ասոնց մէջ մանուկներ կային, բայց չենք կրնար պնդել թէ այն ուրիշներուն մէջ չկային։ Անօրինակ զուգադիպութիւն մը — անչեզ մը — պիտի ըլլար, եթէ Առաքելոց մկրտած բոլոր տուները անզաւակ եղած ըլլային։ Մինչեւ իսկ այս հինգին մէջ զէթ մէկ մանուկին չգտնուիլը եզական հաղուագիպում մը պիտի չըլլար։ Բայց անուրանալի է թէ առաւել հաւանական է որ մանուկներ կային, եւ մկրտուեցան։ Ո՞վ կրնայ ըսել, «չմկրտուեցան։»

6. Կ'ընդունինք թէ հատատքն է կարեւոր պայման մը ընդունելի մկրտութեան։ Բայց մանկամկրտութիւն ասոնց հասպոտէ չէ, զի կ'ենթադրուի եւ կը պահանջուի թէ մկրտող ծնողքը հատատքով կը կատարէ այս նուիրումը, որոց հատատքը կը սրբէ իրենց զաւակը (Ա. Կոր. Է. 14)։

Անուղղակի մանկամկրտութենէ յառաջ եկած անպատեհութիւնները — որոց մին է թէ բազում մանկամկրտեալներ յետոյ ոչ–Քրիստոնէական կեանք կ'ապրին եւ եկեղեցւոյ անդամ չեն ըլլար — երբեք չեն կրնար առարկութիւն ըլլալ անոր օրինաւորութեան եւ բանաւորութեան դէմ։ Սակայն պէտք է որ մեծ յանդիմանութիւն ըլլան այն ծնողքներուն՝ որք իրենց զաւակները մկրտեցին առանց հատատքի եւ մեծցուցին նաեւ առանց հատատքի եւ հատատարմութեան։ Պէտք է նաեւ մեծ զգուշութիւն եւ պատրաստութիւն ըլլան անոնց՝ որք տակաւին պիտի մկրտեն մանուկներ։ Հատատքով եղած մկրտութենէ, եւ հատատարիմ Քրիստոնէական դաստիարակութենէ ոչ երբեք յառաջ կու գան այսպիսի անպատեհութիւններ։ Եթէ «Ադամ իր նմանութեամբը [եւ] իր պատկերին պէս որդի ծնաւ» ըստ մեղաց, ինչպէս որ է օրէնքը մինչեւ այսօր, եւ մենք «անօրէնութիւնով» ծնանք, չէ մեր մայրերը «մեղքով» յղացան զմեզ, ո՛րչափ աւելի Հոգեւոր Ադամին միջոցով մենք հատատքով կրնանք ծնանիլ զաւակներ մեր Նորոգուած եւ սրբուած նմանութեամբը։

Շատեր լաւագոյն կը սեպեն յապաղել իրենց զաւակաց մկրտութիւնը, զի, ինչպէս Տերտուղիանոս դիտել կու տայ, կը վախնան որ գուցէ իրենք չկրնան կատարել իրենց խոստումը, եւ կամ իրենց աղօթից եւ ջանից հակառակ՝ մկրտեալ զաւակն յետոյ ըլլայ չար եւ ամբարիշտ։ «Ինչ հարկ կայ որ ծնողք,» կ'ըսէ յիշեալ Հայրապետը, «իրենց անձերը վտանգի ենթարկեն,» այսինքն որ իրենք ուխտազանց գտնուին, կամ զաւակները յուսախաբ ընեն զիրենք։ Այսպիսի տրամաբանութիւն մը անմիջապէս կը յայտնէ թէ այսպէս մտածող ծնողք մը — կամ կանխաւ իսորհուրդ եւ փափաք չունի իր զաւակը «Տէրոջը վարժութիւնով եւ խրատով» մեծցնելու, եւ կամ Ք. հատատք չունի թէ «Ան որ խօսք տուաւ, պիտի կատարէ ալ։» Այս երկուքն ալ — անպարբերաբար եւ վախ — նոյն մեղքէն յառաջ կու գան, որ է անհաւատութիւն։ Մին Աստուծոյ արդարութեանը չհատատար, մինչ միւսը Անոր ողորմութեանը։ Թէ ինչ խոստում ըրած է Տէրը հատատացեալ ծնողքներուն, կը զտնենք հետեւեալ հատարներուն մէջ (Ծն. ԺԷ. 7, 8, ԺԶ. 18, 19. Ես. ԺԹ. 21.) Մի կարծեր թէ այս խոստումները ներկայիս համար չեն. տես (Ես. ԾԱ. 6, 8)։ Ամէն ծնողք Աստուծոյ խոստումներուն յուսալով պիտի կրնայ կրթել եւ մեծցնել իր զաւակներն Անոր ուզածին պէս։ Միայք բերէք Մովսէսին ծնողքը, որոնք «հատատքով զայն պահեցին եւ չվախցան հրամանէն» (Երր. ԺԱ. 23), եւ անկեղծութեամբ, փափաքով եւ հաւատքով հնազանդեցէք Բ Օր. 1, 2. 5–7ի պատուէրներուն։ Ան ատեն Տէրը գիտէ պահել ձեր զաւակը եւ օրհնել զձեզ։ Շուարմանց մէջ ըսէք Անոր, Մանուէի պէս, «Տղուն պէտք եղածն ինչ է. ինչ ընենք անոր» (Դատ. ԺԳ. 12։ Այս համարին հետ կարդալ Մատ. Իե. 22, 28, Մար. Թ. 23, Ղու. Ը. 49, 50, 52, Յովհ. Դ. 46, 47)։ Ան որ ասոնք կ'ընէ, Թող վտահ ըլլայ որ իր զաւակաց համար պիտի կատարուի Ես. ԽԴ. 1–3ը. իր զաւակները անշուշտ պիտի ըսեն եւ պիտի գրեն, «Ես Տէրոջն եմ։»

Այս վերջին խորհրդածութիւնները, որք բոլորովին Աստուծոյ խօսքէն են, կը պահանջեն, ա. մկրտել միայն հատատացեալոց զաւակները։ Այս կը պահանջէ թէ ոչ–անդամոց զաւակները պէտք չէ մկրտել։ Չենք պնդեր որ իրենք հատատացեալ չեն, բայց կ'ըսենք որ եթէ հատատացեալ են, ինչո՞ւ Տէր Ցիսուս Քրիստոսի Եկեղեցւոյն անդամ չեն։ բ. Մկրտեալ զաւակնեք ճանչցուելու եւ ընդունուելու են իբրեւ եկեղեցւոյ անդամներ, եւ թէ՛ ծնողք եւ թէ՛ եկեղեցին զանոնք մեծցնելու են իբրեւ այսպէս։ գ. Բոլոր անոնց որ, մեր ժողովուրդներուն մէջ, մկրտեալ ըլլալով եկեղեցւոյ անդամ չեն, ճանչցնելու ենք իրենց դիրքը հանդէպ Ցիսուս Քրիստոսի, եւ իրենց զանցառեալ առքինութիւնը Անոր Եկեղեցւոյն հետ։

Ա. Զ. Դ.

Վաղը, ժամը 8ին (Ը. Թ.), Պայպըլ Հաուսի մատրան մէջ տեղի պիտի ունենայ Կ. պոլսոյ Ե. Բ. Ընկերակցութեան վեցամեայ Ընդհ. ժողովը՝ նախագահութեամբ Փրոֆ. Ցակոբոս էֆ. Հ. Ճէճիզեանի։ Հրաւիրուած են խօսիլ Վեր. Ցակոբ Մ. Թաշճեան եւ Տր. Սերովբէ էֆ. Գ. Դալվաճեան։ Ուղերձ մը պիտի ըլլայ նաեւ Նախագահին կողմէ։

Եղբայրներ եւ քոյրեր սիրով կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ։

ՀԱՆԴԷՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երկուշաբթի Անգղիական դեսպան Սըր Նիքոլաս Օքոնըր Անդրիա պիտի ուղեւորի, որպէս զի էտուըրտ թագաւորին թագադրութեան հանդէսին ներկայ գտնուի։ Շուէյտական դեսպանը այս երկուշաբթի մեկնեցաւ եռամսեայ արձակուրդով։ Գերմանական դեսպանն ալ րնտանիքով Գերմանիա գնաց եւ կը յուսայ իր երկու չաբաթէն վերադառնալ։ Մեկնելէն առաջ այցելութիւն տուաւ Մեծ Եպարքոսին, Հանրօգուտ Գործերու Նախարարին, Թղթանօթարանի վերատեսչին եւ արարողապետին, եւ անոնց մատոյց Վիհելմ կայսեր կողմէ վերջերս իրենց շնորհուած պատուանշանները։

Անատոլուի երկաթուղիին հասոյթները անցեալ տարուոյ նոյն շրջանին հասոյթներէն զգալի կերպով աւելի են եւ մեծ գոհունակութիւն կը պատճառեն։ Հայտարփաշա–Ինկիւրիւ (578 հազարամեթր), Յունվ. 1է մինչեւ Մայիս 27, 21 շաբթուան խառն հասոյթն եղած է հազարամեթր գլուխ 12,662·18 ֆրանք, մինչդեռ 1901ին էր 9,950·72 ֆրանք։ Իսկիշէհիր–Գոնեայի (445 հազարամեթր) խառն հասոյթն եղած է 5,883·54, մինչդեռ 1901ին էր 3,915·80 ֆրանք։ Ըսել է թէ առաջին գիծը հազարամեթր գլուխ 2,711·46 ֆրանք աւելի հասոյթ արտադրած է, իսկ երկրորդ գիծը 1,967·74 ֆրանք աւելի։ Այս գումարներն հրատարակուեցան Լէվընի Հէբըտի մէջ։ Սեվվընի մէջ տեսնուածները բոլորովին նոյն չեն, բայց տարբերութիւնն աննշան է։

Անցեալ չաբթու լրագիրները հրատարակեցին սխալմամբ թէ Մախսուսէի Նէ'ֆզի չոդենաւը, որ փոթորկին ժամանակ խրեցաւ Էրէյլիի առջեւ, ջուրին երեսն հանուած է։ Զայն ազատելու ջանքերը դեռ չեն յաջողած։

Զինուորական յանձնաժողով մը վեհ. Սուլթանին հրամանով քիչ ատենէն Իզէն պիտի ուղեւորի գնելու համար նորագոյն դրութեամբ չինուած դաշտային եւ լեռնային կարգ մը հրետանիներ։

Անատոլուի երկաթուղիի ընկերութիւնը Հանրօգուտ գործերու նախարարութեան տեղեկագիր մը տուաւ Հայտարփաշայի նաւահանգստին չինութեան համար մինչեւ հիմա կատարուած գործին վրայ։ Աւոր պատճառն այն է որ չինութեան արտօնագիրը ուրիշ ընկերութեան մը պիտի փոխանցուի։

Պետական Խորհուրդը որոշեց որ դրամատուներու կողմէ տրուած ընկալագիրներու վրայ դրոշմաթուղթ չփակցնելու պատիժը տրուի դրամատան բոլոր այն պաշտօնեաներուն, որոնց ձեռքէն կ'անցնի ընկալագիրը։

Կիրակի Ֆերտինանտ իշխանը Էպէնթալ ուղեւորեցաւ ներկայ գտնուելու համար իր մօրը, Քլէմանթին իշխանուհիին, ծննդեան 85րդ տարեդարձին, որ երեքշաբթի տեղի ունեցաւ։ Երէկ Էպէնթալէ պիտի ուղեւորէր Սբ. Փեթերսպուրկ։ Անոր պիտի ընկերանան Սոֆիայի Ռուսական ընդհանուր հիւպատոս Մ. Պաչմաթիէվ, Պուլկարիոյ Պատերազմական եւ Ներքին գործերու նախարարները, Պուլկարիոյ Խորհրդարանին նախագահ Մ. Զանքով, Զօր. Նիքոլայէվ եւ զինուորական ուրիշ քանի մը սպաներ։ Հինգշաբթի վարչապետ Մ. Տանէվ Սոպրանիյէի մէջ բացատրութիւններ տուաւ կառավարութեան աշխարհավարութեան վրայ։ Ըսաւ թէ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք պիտի առնէ երկրին տնտեսական բարգաւաճումը առաջ տանելու համար, եւ Սոպրանիյէի արտասովոր նստաշրջանին մէջ պիտի ներկայացնէ իրապէս եւ ոչ թէ կեղծօրէն հաւասարակշռուած եկեմտացոյց մը։ Արտաքին աշխարհավարութեան մէջ կառավարութիւնը բոլոր տէրութիւններուն, մանաւանդ իր դրացիներուն, հետ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատելու եւ պահպանելու անկեղծ փափաքով պիտի առաջնորդուի։ Ցոյս յայտնեց թէ Պուլկարեւրումանական բոլոր առկախ խնդիրները փութով եւ կատարեալ գոհացուցիչ կերպով պիտի լուծուին։ Սերպիոյ հետ սերտ յարաբերութիւններ տածելու պէտքը չեշտեց, եւ ցոյց տուաւ թէ Պուլկարիոյ չահը կը պահանջէ հաւատարիմ ու բարեկամ մնալ Թուրքիոյ։ Խորհրդարանին բացման առիթով խօսուած իշխանական ճառին պատասխանն ընդունուեցաւ 60ի դէմ 88 քուէով, որմէ կ'երեւի, կը կարծուի, կառավարութեան կուսակիցներուն եւ Ընդդիմադիր կուսակցութեան յարաբերական զօրութիւնը։

Էրզրումի մէջ տակաւին երկրաշարժի թեթեւ ցնցումներ կը զգացուին երբեմն։

Ամերիկայի եւ Անգղիոյ մէջ չինուող երկու յածաւորակներու յետակոզմի զարդարանքին գծագրութիւնը եւ Թուրքերէն վերատառութիւններուն նմոյշը գեղագիր ճէմիլ պէյի կողմէ պատրաստուած եւ նաւագործներուն ղրկուած են։

Բ. Դուրը, ուրիշ չրջաբերական մը ղրկեւով գաւառային եկեմտական պաշտօնեաներուն, պատուիրեց հսկել որ տասանորդի եւ ուրիշ տուրքերու գանձումը յապաղման չենթարկի։ Մինչեւ հիմա բաւական պակասած է մայրաքաղաքս ղրկուած գումարին քանակութիւնը։ Ասկէ կ'երեւի թէ հաւաքիչները կը թերանան իրենց պարտականութեան մէջ։

Պէյրութէ կը ծանուցուի թէ Րիյագ–Համայի երկաթուղիին չինութիւնը փութով առաջ կը տարուի, եւ թէ արդէն իսկ կառախաւմբեր կը բանին 72 հազարամեթր երկայնութեամբ գծի մը վրայ։

Կ'ըսուի թէ ի մտոյ պիտի սկսի երկաթուղիի չինութիւնը Սուաքինէ (կարմիր ծովու եզրին վրայ) մինչեւ Խարթում, եւ թէ ամբողջ գիծը պատրաստ պիտի ըլլայ երկու տարիէն։ Մովեզերեայ լեռներէն անցնելէ ետքը, այսինքն 24 հազարամեթրին չինուելէն ետքը, գործը պիտի դիւրանայ։ Կ'ըսուի թէ հանքածուխի ճոխ հանքեր գտնուած են չինելի գծին մօտերը։ Եգիպտացիները անխառն բարիք մը չեն համարիր չինելի երկաթուղին, քանզի Սուտանի վաճառականութեան կարեւոր մէկ մասը պիտի հեռացրնեն Նեղոսի ուղիէն։

Փաշտպաղչէի (Վոսփոր) ծոյն դպրոցները փակուեցան, վասն զի ծաղկախտի երկու դէպք պատահած էր հոն։

Անցեալները փոթորկի մը պատուն կայծակ ինկաւ Իսկիշէհիրի մէկ մզկիթին մինարէին վրայ։ Երեսունի չափ տղայք այդ միջոցին Գուրան կը կարդային մզկիթին մէջ եւ ամէնքն անվնաս ազատուեցան բաց ի մէկէն որուն մէկ այտը այրեցաւ։

Պիլէճիկի մօտ քարանձաւի մը մէջ աշխատող երկու գործաւոր, մին Թուրք եւ միւսը Հայ, յանկարծ փլչող քարի եւ հողի կոյտի մը տակ մնացին։ Երկուքն ալ ողջ հանուեցան, բայց քանի մը ժամ ետքը մեռան։

Անցեալ ուրբաթ Պրուսայի նահանգին մէջ ի պիղատիչ փոթորիկ մը եղաւ, որու միջոցին անսովոր մեծութեամբ կարկուտ տեղաց։ Մանչ տղայ մը եւ քանի մը ընտանի անասուններ մեռան եւ հունձքերը չատ վնասուեցան։

Մայրաքաղաքիս կամուրջին տակէն անցնող նաւ մը յանկարծ ինկաւ Գատըքէօյէ եկող չոգենաւի մը վրայ, որ նաւամատոյցին կը մօտենար։ Նաւապետը յաջողեցաւ կեցնել չոգենաւը, բայց նաւավարը, կարծելով որ ընդհարման վտանգն անխուսափելի պիտի ըլլայ, ծով նետուեցաւ ու խեղդուեցաւ։

Երկուշաբթի Գասըմփաչայի մէջ երկու տարեկան ծոյն աղջիկ մը տան մը երկրորդ յարկի մէկ պատուհանէն վար իյնալով մեռաւ։

Երկուշաբթի Լէվընի Հէբըտ կ'րսէ թէ ձեան փոթորիկներ կը ծանուցուին Մանասթըրի եւ Սէլանիկի գաւառներէն։ Ալնորոզի մէջ սաստիկ ցուրտ ընկերացած է ձիւնին։

Պէյրութի տեղային իշխանութիւնները կը տեղեկագրեն թէ առանց մաքսի չատ ձիեր կը փախցուին այդ կուսակալութեան սահմաններէն, եւ կը յանձնարարեն որ արտածման մաքսը ձի գլուխ 5 ոսկիէն 2ի իջեցուի այս մաքսանենգութեան առջեւն առնելու համար։

Զեռնհաս իշխանութիւնը իրեն ուղղուած հարցման մը պատասխանելով կը ծանուցանէ թէ ըստ օրինի պիտի չարունակուի լիովին վճարել թոշակներն այն պաշտօնեաներուն, որոնց արձակուրդ կը չնորհուի որ օգափոխութիւնն ընեն իրենց առողջութիւնը դարմանելու համար։ Բայց երբ անոնց արձակուրդը վերջանայ, պիտի դադրի թոշակի վճարումը։

Անցեալ հինգշաբթի կաթոլիկ քաղդէացիներու Պատրիարքը կայս. պալատ գնաց իր հաւատարմութիւնը եւ հպատակութիւնը յայտնել վեհ. Սուլթանին։ Ն. Կ. վեհափառութիւնը բարեհաճեցաւ իր կայս. բարեւները ղրկել առաջին թիկնապահ Մէհմէտ փաչայի ձեռամբ։

Վէրիայի (Գարաֆէրիա) ծոյն ժողովուրդը 16 եկեղեցի ունի եւ կարող չէ հոգալ այդքան եկեղեցիներու պիտոյքը։ Ուստի քանի մը տարի առաջ նոյն ժողովրդին արքեպիսկոպոսը եւ ներկայացուցիչները որոշեցին անոնցմէ 12ը փակել։ Այդ կարգադրութիւնը գոհացուցիչ արդիւնք տուաւ։ Բայց թեմականներէն ոմանք Պատրիարքարան դիմելով պահանջեցին որ բոլոր եկեղեցիները բացուին։ Սուրբ Սինոդը մերժեց անոնց այդ խնդիրը։

Անցեալները Գարաֆէրիայի մօտերը փոթորկի մը պատուն Մէյվէ դիւղին մուխթարը ձիով տեղ մը կ'երթար, եւ ձին ու ինք կայծակնահար եղան ու մեռան։

Հայոց Պատրիարքարանը Սանասարեան վարժարանի փոխադրութեան առիթով Խարբերդի մէջ 3,500 կանգուն տարածութեամբ գետնի մը վրայ չենք մը կառուցանելու արտօնութիւն խնդրեց ձեռնհաս պաշտօնատուներէն։ — Անցեալ չաբթու ուսուցիչներու կեներաց ապահովագրութեան խնդրին համար Իւնիոն ընկերութեան եւ Ուսումնական Խորհրդոյ միջեւ փոխանակելի եռօրինակ պայմանագիրները ստորագրուեցան եւ փոխանակուեցան։ — Հանգուցեալ Ա. Երիցեանի գիրքերը, թուով իբր 5,000, եւ ձեռագրիները որոնց մէջ կայ 40 հազուագիւտ գործ եւ 10,000 կոնդակ, եւն., պիտի ծախուին ամբողջովին։ — Էջմիածնի ձեռագրատան մէջ վերջերս գտնուեցաւ Եղնիկի ձեռագիրը եւ բանասիրական երկասիրութեան մը Արաբերէն թարգմանութիւնը։ — Հանգուցեալ երգահան Ջուհաճեանի երկու աշակերտները ձեռնարկած են իրենց ծախքով տպագրել հանգուցեալին Օլիմպիա գուսաններգութեան նախերգանքը, որու իւրաքանչիւր օրինակը 10 ֆռ.ի պիտի ծախուի, եւ հասոյթով չիրիմ մը պիտի կանգնուի հանգուցեալին գերեզմանին վրայ։ — Հանրօգուտ գործերու նախարարութեան վիճակագրութենէն դիւանի մնօրէն անուանուեցաւ Առեւտրական վարչութեան օգնական Բոպէր Էֆ. Եազըճեան։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հաշտութիւն. Հարաւային Ափրիկէի երկարատեւ պատերազմը լմնցաւ։ Աւելի քան երկուքուկէս տարիէ ի վեր չարթէ չարաթ լուր տուինք պատերազմին ընթացքին վրայ, եւ ուրախ ենք որ այսօր կրնանք «հաշտութիւն» գրել «պատերազմ» բառին տեղ։ Շաբաթ Պօէր ներկայացուցիչները Վէրհիրիկինկէ Փրիթորիա եկան, եւ կէսգիշերէն մէկուկէս ժամ առաջ ամէնքը մէկտեղ ստորագրեցին անձնատուութեան պայմանները պարունակող վաւերագիրը, որ ստորագրուեցաւ նաեւ Լորտ Քիչընըրի եւ Լորտ Միլնըրի կողմէ։ Մր. Սթէյն խորհրդակցութեան մասնակցելէ ջաչուեցաւ։ Ինք ծանր հիւանդ է եւ իր բժշկին հրամանով Վէրհիրիկինկէ Փրիթորիա դնաց։ Երեք քառորդ ժամ ետքը Լորտ Քիչընըր Պատերազմական նախարարին հեռագրեց բարի լուրը, որ չուտով ծաւալեցաւ Լոնտոնի մէջ, վասն զի պատճէնը Լորտ Քաղաքապետին բնակարանին դրսի կողմը փակցուեցաւ։ Ժամանակը չատ ուշ չէր, քանզի գրեթէ երկու ժամու տարբերութիւն կայ Փրիթորիայի եւ Լոնտոնի միջեւ։ Շուտով բազմութիւն հաւաքուեցաւ եւ խորին խանդավառութեամբ, աղաղակով եւ դրօշներու ծածանմամբ ողջունեց բարի լուրը։ Ցաջորդ օրը եկեղեցիներուն մէջ գոհաբանական մասնաւոր պաշտօններ կատարուեցան եւ Իսուրբ Թագաւորը հետեւեալ յայտարարութիւնն հրատարակեց. «Թագաւորը անհուն գոհունակութեամբ ընդունեցաւ Հարաւային Ափրիկէի պատերազմին վերջանալուն բարեբաստիկ լուրը, եւ կը յուսայ թէ իր նորատաց երկիրներուն մէջ փութով խաղաղութեան պիտի յաջորդէ բարգաւաճման վերահաստատումը, եւ թէ պատերազմին պատճառով անխուսափելիօրէն յառաջ եկած զգացումները տեղի պիտի տան Ն. Վեհափառութեան Հարաւային Ափրիկեցի բոլոր հպատակներուն եռանդուն աշխատակցութեան՝ զարկ մը տալու համար իրենց հայրենիքին բարօրութեան։»

Հաշտութեան պայմանները գալշաթոռ աւելի լիովին պիտի իմանանք։ Կ'ըսուի թէ անոնց մէջ կը բովանդակուին հետեւեալները. Պօէրները զէնքնկէց կ'ըլլան եւ Իսուրբ Թագաւորը իրենց վեհապետ կը ճանչնան։ Պօէր զերիները կ'արտօնուին իրենց տեղերը վերադառնալ, եւ վայելելով իրենց ազատութիւնը եւ ինչքերը։ Զինուորական վարչութեան տեղ քաղաքային վարչութիւն պիտի հաստատուի որչափ չուտ որ հնար ըլլայ, եւ ինքնօրինութիւն պիտի հաստատուի որչափ չուտ որ պարագաները ներեն։ Կառավարութիւնը փոխատուութիւններ պիտի ընէ ագարակներուն վերաշինութեան օգնելու համար։ Միանգամայն կը ներկայացնէ Պօէրները իբրեւ «ամէնէն քաջարի մարտիկները, որոնց երբեք ճակատիլ վիճակած ըլլայ Բրիտանական եւ գաղթային զօրաց։» Եւ կ'ըսէ, «Արդարեւ վեհանձնութեան հակառակ գործ պիտի ըլլար ոեւէ բան արտասանել որով սաստկանայ վիշտը քաջամարտիկ այն մարդոց, որոնք հոյակապ պայքարէ մը ետքը վերջապէս ընկճեցան իրենց հակառակորդներուն առաւրաթիւ բազմութեան առջեւ, որու դէմ այլեւս պայքարիլ անմտութիւն պիտի ըլլար։ Ապահովապէս Պօէրները պատճառ պիտի չունենան պատերազմին անցեալ դէպքերուն վրայ ամօթով նայելու։ Թէեւ պարտեալ են, չեղան սակայն ամօթահար։»

Գերմանիա. Ֆոն Պիւլով կոմսը, Ֆէյթօի մէկ ներկայացուցչին հետ խօսակցելով, վերջերս ըստ իմատին կրկնեց ինչ որ ըսին Աւստրիոյ եւ Իտալիոյ Արտաքին գործերու նախարարները, կոմս Կոլուխովսքի եւ Սինեոր Փրինեթթի։ Ֆոն Պիւլով կոմսը ըսաւ, «երբեք զինակցութիւնը պիտի մնայ եւ ըլլայ, ինչ որ արդէն էր, պաշտպանողական եւ խաղաղական զինակցութիւն։ Մ. Փրինեթթի ըսաւ թէ դաշնագրին մէջ չկայ ոեւէ հատուած, ոչ ալ յետոյ անոր կցուած է ոեւէ յաւելուած, որ յարձակողական իմաստ ունենայ։ Ես առանց վերապահութեան կը ձայնակիս այդ յայտարարութեան։ Երբեակ Զինակցութիւնը Ֆրանքեռուսականին նման հրաշխատաւորութիւն է անդորրութեան եւ ապահովութեան։ Այդպէս էր անցեալին մէջ, այդպէս պիտի մնայ ապագային մէջ ալ։ Ցաճախ ըսած եմ, եւ ուրախութեամբ կը կրկնեմ, թէ այս երկու մեծ զինակցութիւնները ինծի կը թուին իրենց սիւները նոյն այն չէնքին, որ խաղաղութեան չէնքն է։» Կոմսն ըսաւ թէ Սր. Փեթերսպուրկի վերջին հանդէսները պատուական տպաւորութիւն գործեցին Գերմանիոյ մէջ, թէ Հանրապետութեան Նախագահը, ինչպէս ամէն ուրիշ առիթով, չարժեցաւ անհուն ճարտարմտութեամբ եւ պատուաւորութեամբ, թէ Գերմանիա Մայրագոյն Արեւելքի մէջ աւելի քիչ շահ ունի քան միւս տէրութիւններէն ոմանք։ Պատասխանելով սա հարցումներուն թէ Գերմանիա մտադիր չէ միանալ Անգլեսաֆրիկեան զինակցութեան կամ Ֆրանքեռուսականին, կամ նոր զինակցութիւն մը կազմել Միացեալ Նահանգներուն կամ ուրիշ պետութեան մը հետ, ըսաւ, «Օգուտն ինչ պիտի ըլլայ։ Խաղաղութիւնը ապահովուած է։ Մենք անկէ կ'օգտուինք, եւ ամէն պարագայի մէջ միշտ անոնց կողմը պիտի գտնուինք որոնք զայն կը պաշտպանեն, եւ անոնց հակառակ՝ որոնք զայն խանգարեն։» Պարսից Շահը Պերլին հասաւ անցեալ հինգշաբթի, եւ յաջորդ օրը մայրաքաղաքին մօտերը գարնանային մեծ զօրահանդէսին ներկայ եղաւ իբրեւ կայսեր հիւրը, որպէս էր նաեւ Սիամի գահաժառանգ իշխանը։ Երեկոյին չքասեղան մը տրուեցաւ ի պատիւ Շահին։ Կայսրը Սեւ Արծուի պատուանշան տուաւ Շահին, որ եւս իր կարգին Պարսկական բարձր պատուանշան մը տուաւ կայսեր։

Ֆրանսա. Նորակազմ Նորհրդարանին առաջին նիստը կիրակի տեղի ունեցաւ նախագահութեամբ Մ. Քոլինի, երիցագոյն անդամին։ Այդ օրը անոր ծննդեան 85րդ տարեդարձն էր։ Արմատական Հանրապետականներուն ընտրելին Մ. Պուրժուա երեսփ. Թուղովի նախագահ ընտրուեցաւ նախորդ նախագահ Մ. Տէշանէլի տրուած 267 քուէին դէմ 303 քուէով։ Մ. Պուրժուա նախագահական աթոռը բազմելուն առիթով չնորհակալութիւն յայտնեց իրեն մատուցուած պատուին համար։ Խօսեցաւ Նախագահին իրաւասիա այցելութեան վրայ, զոր Ֆրանսայի համար չնորհաւորելի գործ նկատեց։ Խօսեցաւ նաեւ Մարթինիքի աղէտին եւ անոր յառաջ բերած ցաւին վրայ։ Ապա այդ աղէտին համար ինչպէս սգոյ դագրեցաւ նիստը։ Նախագահ Լուպէ չաբաթ Փարիզէ ուղեւորեցաւ իր ծննդավայրը Մոնթէլիմար, եւ երեքչաբթի վերադարձաւ։ Վալտէք Ռուսօի դահլիճին պաշտօնական հրաժարականը յանձգուեցաւ մինչեւ որ Նախագահը վերադարձաւ։ Այն ատեն տուաւ զայն Վալտէք Ռուսօ։ Մ. Լուպէ ցաւ յայտնեց նախարարներուն հրաժարման համար եւ չնորհակալ եղաւ այն օժանդակութեան համար, զոր իրեն հասուցին յոյժ դժուարին պարագաներու մէջ։ Լրագիրները կը կարծեն թէ Մ. Պուրժուայի ընտրութիւնը Նախագահին վրայ ազդեցութիւն պիտի ունենայ վարչապետին յաջորդը ընտրելու գործին վրայ, եւ թէ նա այդ պաշտօնին պիտի հրաւիրէ Արմատական մը, թերեւս կա՛մ Մ. Պրիսոն կա՛մ Մ. Քոնպ։ Կը կարծուի թէ նորընտիր նախարարութեան մէջ պիտի գտնուին Մ. Տէլքասէ, Մ. Լանըսան եւ Զոր. Անտրէ իրենց նախորդ պաշտօններով։ — Ներքին գործերու նախարարը չրջաբերական մը հրատարակելով 25,000 ֆրանք կը խոստանայ այն անձին, որ իմպէռ ընտանիքին ո՛ր գտնուելն վերաբերող եւ անոնց ձերբակալուելն նպաստող տեղեկութիւններ հաղորդէ։ Զրոյց ելաւ թէ անոնք նաւով մը Լիվըրփուլէ մեկնած էին, բայց նաւը փաթրաս հասնելուն քննուեցաւ խնամով եւ անոնք անոր մէջ չգտնուեցան։ — Անցեալ երկուշաբթի մեռաւ նշանաւոր Ֆրանսացի արուեստագէտ Մ. Պէնժամէն Քոնսթան։ Նա ծանօթ էր մանաւանդ իբրեւ նկարիչ արեւելեան տեսարաններու եւ կենդանագրի։

Այլ-այլ. Փըլէ լեռան բորբոքումները աւելի չաճախագէպ են այժմ, բայց նուազ սաստիկ։ Նաւեր ղրկուեցան այլուր փոխադրելու համար աւաններու բնակիչները կղզիին հիւսիսային կողման, որ քիչ տուժեն ամբողջովին պիտի ամայանայ։ Մինչեւ անցեալ ուրբաթ Փարիզի յանձնաժողովը ընդունած էր իբր 2 միլիոն ֆրանքի նպաստ։ Այս համագումարին մէջ է նաեւ Զարին 250,000 ֆրանքի նուիրատուութիւնը։ Ամերիկեան թերթերը նամակներ կ'ընդունին, որոնք գաւագին չատ մանրամասնութիւններ կը հաղորդեն աղէտին վրայ։ Օրինակի համար, Ֆոռ տը Ֆրանսի մէջ մէկը հեռաձայնով կատարուած խօսակցութեան մը կ'ունկընդրէր, երբ յանկարծական ճիչ մը լսուեցաւ եւ ապա լռութիւն տիրեց։ Ըստ նորագոյն տեղեկութիւններու, Սէյնթ Վինսընթի մէջ մեռած են ընդ ամենայն 1,700 անձեր եւ վիրաւորուած են 600։ — Պելճիոյ ընտրական գործողութիւններուն ելքն ահաւասիկ. Կառավարական կամ կաթոլիկ կուսակցութիւնն ընտրեց 96 երեսփոխան, Ընդդիմադիր կուսակցութիւնն ալ 70։ Ըսել է թէ Կառավարութիւնը, որ առաջ 20 քուէի մեծամասնութիւն ունէր, հիմա ունի 26 քուէի մեծամասնութիւն։ Ծերակոյտին մէջ ալ կառավարական մեծամասնութիւնը 14էն 15ի բարձրացաւ։ — Նախագահ Րոզվէլթ վերջերս ուղերձի մը առիթով, Փիլիպպեանց կղզեխմբին մէջ Ամերիկեան զօրաց վերագրուած անգթութիւններուն ակնարկելով, ըսաւ, «Ամէն չանք կ'ըլլայ, եւ պիտի ըլլայ, նուազեցնելու համար Փիլիպպեանց մէջ անգութ արարքներու պատահականութիւնը։ Սակայն անտմօթաբար չափազանցուած են հոն գործուած անգթութիւններու վերաբերեալ զրոյցները։ Մեր թշնամին պատերազմական արուեստ կանոն բնաբարեց Փիլիպպեանց մէջ։ Մեր պատերազմը եզական մարդասիրութեամբ յառաջ վարուեցաւ եւ Ամերիկացիներու անգթութիւնները բոլորովին բացառիկ դէպքեր եղան։» Կղզիներուն ապագային նկատմամբ խօսելով ըսաւ, «երբ Փիլիպինցիները իրական ազատութեան ընդունակութիւն ցոյց տան իրենց ինքնավարութեան կարողութեամբ, այն ատեն, բայց միայն այն ատեն, հնար կ'ըլլայ որոշել թէ մեզմէ առանց կախում ունենալու կրնա՛ն կենալ թէ մեզի կցուելու են հասարակաց չահու եւ բարեկամութեան կապերով։ Թէ ե՛րբ պիտի դայ այդ օրը՝ մարդկային իմաստութեան հնար չէ կանխաճանչել։» — Ցուռնաստանի Ներքին գործերու նախարարը կ'ըսէ թէ 1900ին Ցունաստանի մէջ 1,035 հազարամեթր երկաթուղի կար չահագործելու վիճակի մէջ, ուրիշ երեք գիծեր ալ, որոնց գլխաւորն է Պիրէոն–Լարիսայի գիծը, չինուելու վրայ են։ Ատոնց համագումար երկայնութիւնն է 504 հազարամեթր։ Ուրիշ երկու կարճ (72 հազարամեթր) երկաթուղիի ալ չինութիւնն արտօնուած է։ Եւ դեռ կը խորհուի ուրիշ հինգ երկաթուղի չինել, ընդ ամենայն 280 հազարամեթր երկայնութեամբ։ Պիրէոն–Աթէնքի երկաթուղիին վրայ քիչ ատենէն չոգիի տեղ ելեկտրականութիւն պիտի գործածուի իբրեւ չարժիչ զօրութիւն։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Գանսոլիտե	28	26
Բումէլիէ երկաթուղի	113	75

ԴՐԱՄՔ, Օսմ. ոսկին 100է

Մէճիտիյէ	108 07	Նաբուլեան	87 27
Մէթալիք	102 20	Գրիմէց	51 08
Մանր արծաթ	103 30	Ռնդգ. ոսկի	110 05
Ռուսիոյ բոլ	90	Մանէթ Թղթ.	8 59

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՑԱԿՈԲ ՊՈՅՃԵԱՆ
Ֆիճանճըլար Եոգուշը, Ամերիկան խան